

Наше Слово

PIK LXVII № 20 (3379) ВАРШАВА, 15 ТРАВНЯ 2022 РОКУ
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Матура-2022

▲ Цьогорічні випускники ліцею у Білому Борі

4 травня у Польщі для майже 290 тисяч випускників середніх шкіл розпочався тритижневий «матуральний марафон» (випускні іспити – пол. «matura»). Серед цих дітей є вихованці шкіл з українською мовою навчання у Польщі та кілька десятків учнів, які нещодавно приїхали з України.

41 дитина у Польщі

Цього року іспити на атестат зрілості складають 85 випускників шкіл з українською мовою навчання. У ліцеї в Білому Борі їх 13, у Гурові-Ілавському – 37, у Перемишлі – 18, а в Лігніці – 17.

У Білому Борі іспит складає учениця, яка навчалася у Польщі не більше двох місяців.

— Приїхавши до нас, вона не знала польської. Не мала теж багато часу, щоб навчитися. Але дівчина амбітна і хоче писати матуру. Можливо, у неї є шанс скласти іспит успішно. Ми побачимо, — пояснює директорка ліцею Дорота Джевецька.

Учениця з Білого Бору — одна з 41 дитини, які приїхали до Польщі після 24 лютого і вирішили писати екзамени на атестат зрілості.

Чому їх так мало? Вони складають матуру майже на тих самих умовах, що й інші учні. Майже, бо для учнів-біженців завдання перекладені українською мовою. Але цього недостатньо, щоб пройти іспит з польської, у межах якого випускники мають написати твір на 250 слів.

— Це непросто. З математикою чи іноземними мовами вже буде по-іншому, — вважає Дорота Джевецька, яка й сама викладає польську.

Серед 85 випускників шкіл з українською мовою навчання іспити не став складати один цьогорічний випускник із Гурова-Ілавського. Однак не через брак знань.

— Один із наших учнів не здає матуру, бо зараз захищає Батьківщину. Він не був на завершненні навчального року IV класу ліцею. Ми передали йому шкільне свідоцтво. Знаємо, що він живий. Тримаємо з ним зв'язок, — розповідає Марія-Ольга Сич, директорка Комплексу шкіл з українською мовою навчання в Гурові-Ілавському.

Трішки більше екзотики

Тритижневий період екзаменів розпочався 4 травня матурою з польської мови. Окрім нього, випускники складатимуть екзамени з математики та іноземної. Також кожен учень повинен обов'язково написати щонайменше один іспит розширеного рівня.

Він набагато важчий, але завдяки ньому діти можуть отримати більше балів, вступаючи у вищі навчальні заклади. Матура (відповідник зовнішнього незалежного оцінювання в Україні) великою мірою є вирішальним фактором того, де саме молодь продовжить навчання. У попередні роки можна було помітити, що більше цінуються точні науки, бо ринок праці має більше вакансій для випускників технічних напрямків. Проте, як зазначають директори, зараз є діти, які складають іспити і з більш «екзотичних» предметів.

— У нас матуру пишуть 18 учнів. На розширеному рівні обирали 16 різних предметів. Тобто майже кожен наш випускник взяв щось інше, — заявляє

Петро Піпка, директор школи ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі. Учні українських закладів обирали навіть предмети на кшталт філософії, історії танцю або музики. Деякі педагоги ставляться до цього скептично.

— Якщо хтось хоче продовжувати навчання у цьому напрямку, то йому справді варто брати такі «екзотичні» предмети. Проте я вважаю, що краще зосередитися на чомусь одному. Наприклад, якщо хтось складав іспит з німецької мови на основному рівні, то міг би підготуватись до матури з неї на розширеному рівні. Це стосується кожного предмета. Думаю, в таких учнів є шанс отримати кращий результат, — вважає директор перемиської «шашкевичівки».

Вихованці шкіл, у яких проводилося навчання мови для меншини, мусять обов'язково скласти іспит із цього предмета. Учні українських закладів робитимуть це упродовж двох днів: 17 (основний рівень) та 18 травня (розширений рівень). Цьогорічна матура завершиться 23 травня. Незалежно від дати складання іспиту випускники шкіл дізнаються свій результат 5 липня.

Екзамени для восьмикласників

Після матуристів свої екзамени писатимуть учні восьмих класів початкових шкіл. 24-25 травня їх чекатимуть іспити з польської, математики та іноземних мов. У Початковій школі у Лігніці до них готують 25 осіб, із яких — 5 громадян України, які приїхали до Польщі в останні три місяці. У Початковій школі у Білому Борі іспити складатимуть 14 восьмикласників. У Гурові-Ілавському — 20 дітей, зокрема й 6, які приїхали нещодавно з України, а в Перемишлі 19, зокрема 5 новоприбулих.

— Не знаю, чи ці нові діти залишаться у Польщі. Але ми прийняли їх до восьмого класу, бо переконані, що вони повинні писати екзамени. Навіть якщо вони не справляться з польською мовою, це не заважатиме їм продовжувати навчання в середній школі. Зате матимуть нагоду перевірити знання з математики та іноземних мов, — вважає Марія-Ольга Сич.

Іншу думку має директорка Початкової школи ім. Лесі Українки в Бартошицях, де іспити складатимуть 12 найстарших учнів. У восьмому класі тут немає зараз біженців, оскільки дирекція вирішила їх не набирати.

— Неможливо за місяць чи півтора вивчити польську мову на рівні, необхідному для складання іспиту з неї. У нас багато років діє система: діти з України, які мали би бути у восьмому класі, ішли до попереднього, — пояснює директорка. Вона наголошує, що завдяки цьому учні можуть вчитися з однолітками. — В Україні діти у перший клас ідуть у шість років — це вік наших вихованців з «нулівки» (пол. zerówka). Я думаю, це добре, коли ровесники навчаються разом.

Директорка зазначає, що завжди обговорює такі питання з батьками.

— У початковій школі у Польщі, особливо у старших класах, є предмети, яких немає в українській системі освіти. Батьки згодні зі мною, що варто піти на один клас «нижче» і опанувати те, чого досі дитина не вивчала, — додає педагогиня.

Попри те, що у восьмому класі бартошицької школи немає учнів-біженців, загалом після 24 лютого їх прибуло 49. За півтора місяця одна п'ята від цієї кількості вже повернулася в Україну.

— Думаю, що багато дітей їхатимуть назад, якщо матимуть змогу і якщо буде спокійніша ситуація. Я їх розумію, — говорить Любомира Тхір.

Оголошення результатів екзаменів для учнів 8-х класів початкових шкіл відбудеться під кінець червня.

Павло ЛОЗА
Фото з архіву школи

ПОДІЇ

Країни-партнери допоможуть відбудовувати Україну

5 травня у Варшаві з робочим візитом перебував прем'єр-міністр Денис Шмигаль. Глава уряду взяв участь у Міжнародній донорській конференції, на яку прибуло близько десяти його колег із європейських країн. Шмигаль презентував іноземним партнерам і донорам платформу United24 та Фонд відновлення України.

За його словами, фонд країни має наповнюватися з п'яти джерел: це допомога держав-партнерів та міжнародних фінансових організацій; підтримка великих корпорацій; заморожені, конфісковані активи росії; внески приватних осіб; допомога міжнародних гуманітарних організацій та благодійних фондів. Як зазначив Шмигаль на брифінгу, Україна вже веде роботу по всіх п'ятих напрямках. Три з них працюють через механізми Міжнародного валютного фонду і Світового банку, ще два — через онлайн-платформу United24. Це глобальна ініціатива для гуртування людей навколо підтримки України.

Також Київ працює над детальним Планом відновлення країни. У його основу будуть закладені принципи регіональності.

«Він полягає у тому, що країни, регіони, міста-побратими беруть відповідальність за відновлення тих або інших областей, міст, громад в Україні», — пояснив Шмигаль, за словами якого збитки через війну вже сягнули 600 мільярдів доларів.

«Проте це не остаточна сума, бо ніхто не знає, якими є руйнації на окупованій території, а також там, де йдуть бойові дії», — сказав український політик. Основним джерелом фінансування відбудови держави мають стати заморожені гроші окупанта. Це близько 500 мільярдів доларів. Україна спільно з США уже працює над механізмом конфіскації цих активів та подальшої передачі їх Києву для відновлення. Крім того, відповідне законодавство найближчим часом має ухвалити Канада.

Також прем'єр-міністр порушив питання збільшення експортних можливостей з країни, аби уникнути продовольчої кризи у світі.

«Зараз наше зерно заблоковане у портах. Мало того, окупанти бомблять ракетами наші склади», — сказав Денис Шмигаль. Він наголошує, що світова спільнота має тиснути на росію та змусити її припинити блокаду українських портів. Крім цього, зібраний цього року врожай, можливо, не буде де зберігати. «Харчова криза може тривати довго», — застерігає глава уряду.

У Варшаві прем'єр-міністр провів також окрему зустріч зі своїм польським колегою Матеушем Моравецьким. Денис Шмигаль подякував Польщі за значну фінансову допомогу — на загальну суму 2,7 мільярда доларів, а також за передану зброю. Так, станом на кінець квітня Польща передала Україні понад 200 танків Т-72 та кілька десятків бойових машин піхоти.

«Польща фактично на другому місці після США у підтримці України в оборонно-безпековій сфері», — сказав Денис Шмигаль.

Варто додати, що під час Міжнародної донорської конференції у Варшаві зібрали 6,5 мільярдів доларів. Це чимала сума; але, як зазначив прем'єр-міністр, Україна під час війни потребує для закриття бюджетного дефіциту 4-5 мільярдів доларів щомісяця.

«Тому таких заходів, як у Варшаві, буде, певно, ще багато», — наголосив Денис Шмигаль. ■

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

ПОГЛЯДИ

Розповіді з кухні Народного дому

КАСЯ КОМАР-МАЦИНСЬКА,
культурознавчиня,
Перемисьль

Сьогодні дівчата варять борщ. Коли я питаю, чи це правда, що в українському борщі може не бути буряків, а лише дуже багато капусти та помідорів, вони не погоджуються. Ну, тобто за звичаями їхніх регіонів точно має бути буряк. Дівчата щодо цього згодні однозначно, хоча й не походять з однієї частини країни. Галя приїхала сюди зі Львова ще у березні, Таня — з Одеси у середині квітня. Зараз Таня стоїть біля плити і швидко ріже капусту, червоний перець, укроп. Каже, що вона — у жодному разі не фахова кухарка, але виховала трьох дітей, тобто можна сказати, що трохи професійна. При цьому зараз вона передусім волонтерка. Мешкає в одній з кімнат Народного дому разом із дівчатами, «двері в двері» з Майєю, яка разом із дочкою приїхала з Києва, а перед цим — з Донецька. Майя — подвійна біженка, вперше вона втратила дім у 2014 році. У цю хвилину вона, мабуть, чергує на вокзалі, бо її разом з нами немає.

Таня працює дуже оперативно, на кухні почувається як одна із головних. Учора вночі спекла торт «Наполеон», який ми зранку їли до кави. Сьогодні її діти забажали собі борщ, а на завтра Таня обіцяла нам одеські «плачинди», бо виявилось, що ми не знаємо, що це таке — ані я, ані Галя, ані Оксана (справжня, професійна кухарка), яка також приєдналася до нас. Чи «плачинди» це щось на кшталт млинців? Пампухів? Чи чебуреків? «Чекайте (пауза). Я вам поясню. — Таня із задоволенням вимахує ножом. — Дивись. Береш тісто, качаєш. Дрібненько треш картоплю, посипаєш кропом та зеленою цибулею, додаєш сіль, прикриваєш тістом та смажиш на сковорідці. Начинку можна додати різну — м'ясну, з грибочків, сирну. Тобто так, це трохи як чебуреки. Але треба все-таки спробувати самим», — обіцяє Таня. Ми її ловимо на слові.

Вже кілька тижнів у Народному пахне справжнім, рідним домом. Завдяки пожертві Державної нотаріальної ради ми змогли зробити швидкий ремонт кухні, а завдяки постійній співпраці з гуманітарною організацією «Oxfam» — відповідно обладнати приміщення. Проте за справжній настрій цього місця відповідають люди. У нашому випадку каталізатором змін стала спільна підготовка великоднього сніданку. Ми його планували з думкою про новоприбулих українців: тих, хто опинився тут нещодавно, тих, хто постійно волонтерить, і тих, хто у Перемисьлі зостанеться на довше, кому вдалося знайти прихисток. Отже, поки на кухні виростали традиційні дріжджові паски, усі ходили навшпиньки та стежили, щоби навколо панувала тиша та спокій.

Утім, дріжджове тісто буває примхливим, тому про всяк випадок Галя і Окса-

на, які взяли на себе випікання пасок, поставили на сторожі кухонних дверей «чербера», одного із членів з нашої команди — Ярослава. Він (за словами очевидців) проганяв усіх, хто міг грюкати, робити протяг або починати сварки. Розповідаючи про це, дівчата сміялися, бо не всі паски «підійшли» (не у всіх піднялося тісто). Коли таке сталося з першою, вони навіть тішилися, бо могли з повним правом нею поласувати завчасно. Але коли таке сталося увосьме, нікому вже не хотілося радіти. Зрештою ніхто не нарікав: пасок вийшло з 60, ми їх доїдали ще декілька днів після свят. А ще — знайомі, які нещодавно переїхали зі Львова, потім розказували, як у Велику суботу гуляли містом і шукали, де у Перемисьлі можна купити паску. Коли зрозуміли, що ніде, зайшли до Народного дому і заодно пожалілись на свої безуспішні пошуки. Як можна здогадатися, вийшли звідти вони з пахучим і ще теплим кругленьким сувеніром.

Я пишу про це не лише тому, що дуже круто, коли у величезному будинку пахне солодким, свіжим варенням або яблучним плячком, який, обпікаючи губи, ми всі їмо, доки він ще теплий: біженці, волонтери, працівники та навіть поліцейські, які охороняють українське консульство (воно діє у Народному домі вже більше місяця). Це домашнє готування створює реальне відчуття прихистку. Воно «годує» тих, хто стає новим господарем цього місця, хоч ще вчора був змушений залишити власну домівку. Воно живить теж нас — тих, хто сидить у Народному домі довгими годинами, чергує днями й ночами, на свята та вихідні, приводить гостей, дітей, зустрічає почесні делегації з усього світу, пише заяви та складає плани на наступні місяці. Та понад усе це відчуття додає сил тим, хто лише вчора перетнув кордон і опинився у притулку, у театральній залі. Чия дитина лежить з температурою, хто залишається в лікарні, чий чоловік не відзивається з фронту, чия сестра має проблему з оформленням документів, у кого вся сім'я залишилася без грошей та багатьох інших — у кого інша, своя власна важка історія.

Ця атмосфера, яка утворилася «на кухні», є також беззаперечним доказом

жіночої сили. Це зовсім не ознака мого стереотипного мислення: я не вважаю кухню типовим жіночим місцем, бо сама зараз (м'яко кажучи) не дуже «кухонна». Проте у випадку Народного дому я перебуваю у постійному захваті від тих, що творять «кухню»: Оксани, Галини, Тані, Майї, Ліди, всіх Ірин та їхніх подруг, нових сусідок і старих свях, а також місцевих дівчат — мешканок українців та їхніх нових товаришок польок. Кухня — це в нас перший, автоматично спільний, простір активності та інтеграції. Мабуть, тому, що вона функціонує на рівні забезпечення основних потреб та є максимально інклюзивною: приєднатися може кожен. Просто миєш, ріжеш, вариш і можеш паралельно балакати або їсти, обмінюватися досвідом, спогадами і рецептами. Це класний метод познайомитися, який варто підтримувати та розвивати.

Ліля, з якою я працюю в офісі Народного дому, саме з'їла борщ Тані. Повернулася до роботи і каже, що заходячи на нашу кухню і бачачи, як жінки там працюють, куховарять чи просто розмовляють (про розсолник, капустяк з перловкою, шубу; про дітей, батьків, родичів, про Львів, Київ, Донецьк, Одесу, Дніпро), вона готова кинути свій дім та мешкати з ними на кухні. Я дуже добре її розумію. Ліда, ще одна волонтерка з новоприбулих, нещодавно навіть позичила у когось швейну машинку і тут же перешивала постіль. Тобто нам буде і на чому спати.

Дівчата, які тут працюють або волонтерять, усі як одна — талановиті, працьовиті і хоробрі, навіть коли я бачу, що вони плачуть. Мені іноді соромно перед ними, особливо коли не маю часу спокійно сісти і нормально з ними побути. Тому я стараюся бути для них сильною, усміхненою та діловою, підтримувати їх та вислуховувати їхні потреби. Навіть якщо ми одна перед одною лише граємо ролі і всередині нам боляче — ця гра дуже переконлива. Тим більше, що поза стінами нашого спільного прихистку, за 15 кілометрів звідси, триває зовсім інша буденність. Нею керують правила п'яти букв. Перша з них «в». ■

Фото авторки статті

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Благодійні концерти «Один в каное»

Український музичний гурт «Один в каное» вирушає у благодійний тур Європою. Мета концертів — зібрати мільйон доларів і передати їх захисникам України. Тому весь прибуток з виступів, а також благодійні внески, які можна буде зробити безпосередньо під час заходів, відправлять на потреби Збройних сил України. Ціни на квитки стартують від 79 злотих. 24 травня гурт виступатиме у Кракові, 25 травня — у Вроцлаві, а через місяць, 24 червня, — у Познані. Більше інформації — на фейсбук-сторінці події (Один в Каное. Благодійний концерт).

Серце, утворене з тисячі гітар, для України

Фото з архіву організаторів, автор Януш Кшешовський

1 травня на площі Ринок у Вроцлаві під час 20-го концерту «Світового рекорду гітари» музиканти створили велике серце з інструментів на знак солідарності з Україною. Під час флешмобу 7676 людей зіграли разом пісню «Неу Джо» Джімі Гендрікса. Також під час ювілейного найбільшого гітарного фестивалю в Європі на головній сцені виступив «Postman» — автор пісень і композитор з України. Він відомий як український Боб Ділан, є одним із найцікавіших представників нової української музики, а також чуйним спостерігачем повсякденного життя.

Протягом дня учасники свята фотографувалися біля спеціальної стіни з написом «Стоїмо з Україною» та викладали фотографії у мережі на знак солідарності.

Також була нагода долучитися до благодійної акції «Допомагаємо рекордно» («Pomagamy REKORDowo») та виграти гітару, прикрашену Шимоном Хвалішем, творцем легендарних у Польщі малюнків на цьому інструменті. Кожен, хто придбав квиток за 25 злотих під час «Світового рекорду гітари», мав шанс стати власником унікального інструменту вартістю десятки тисяч злотих. Усі кошти, зібрані в межах акції, передадуть на допомогу 200 українським біженцям, якими опікується вроцлавський фонд для дітей «Подивись на мене» («Zobacz Mnie»).

Підляська науково-літературна нагорода

Управління Підляського наукового інституту та Союзу українців Підляшшя заснували науково-літературну нагороду. Метою її створення є промоція української мови та культури регіону через вшанування та нагородження людей, які відіграють важливу роль у її функціонуванні, дослідженні та розвитку. Відзнаку присуджуватимуть у чотирьох категоріях: «літературна творчість», «наукова діяльність», «науково-популярна діяльність», «публіцистична творчість».

У категорії «Літературна творчість» нагороду можуть отримати люди родом із Підляшшя, які пишуть українською (літературною мовою або підляською говіркою). У категорії «Наукова діяльність» вона буде присуджуватися науковцям, які зробили внесок у дослідження Підляшшя, зокрема української культури та мови регіону або історії чи сьогодення української громадськості. У частині «Науково-популярна діяльність» нагороджуватимуть осіб, які проводять заходи для популяризації знань про регіон. Натомість відзнаку «Публіцистична творчість» отримуватимуть люди, які працюють у пресі, на радіо чи телебаченні, займаючись питаннями, пов'язаними з Підляшшям.

Нагороду присуджуватиме Капітула. До неї увійдуть особи, залучені у діяльність задля збереження та розвитку української мови і культури регіону. Обиратимуть членів журі Підляський науковий інститут та Союз українців Підляшшя.

Відзнаку вперше присудять уже восени цього року. Детальну інформацію шукайте на сайті www.pninstytut.org, також можна звертатися за адресою pnintytut@gmail.com або телефоном 664187538.

Знаєш талановитих українських дітей?

Варшавський фонд «Даємо дітям силу» (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę) запустила спеціальну стипендію для дітей, які приїхали до Польщі після 24 лютого і можуть потребувати підтримки на новому місці, щоби продовжувати розвивати свої таланти.

Максимальний розмір стипендії становить 10 тисяч злотих (брутто). Їх можна використати на цілі, пов'язані з розвитком таланту дитини, зокрема на придбання обладнання, засобів навчання, інструментів, книг, на участь в освітніх заняттях та курсах. Регламент та заявка доступні польською та українською мовами, проте працівники Фонду просять заповнювати їх польською. Тому ми закликаємо наших читачів розповсюдити інформацію про стипендію та допомогти сім'ям, які захочуть скористатися стипендією, підготувати документи.

Заявки можна надсилати до 31 травня. Більше інформації читайте на сайті фонду (fdds.pl).

Програма, яка допоможе українцям придбати ліки

Британська компанія «Direct Relief» у співпраці з польською компанією з сектора охорони здоров'я «eruf S.A.» розробили програму «Здоров'я для України» (Health4Ukraine). Вона дає змогу громадянам України, які перетнули кордон після 24 лютого 2022 року, отримати фінансування на купівлю ліків у польських аптеках.

«Ми завершили прийом документів. Зацікавленість потенційних учасників виявилася величезною. Усього за кілька днів ми отримали понад сто тисяч заявок. Це показує, наскільки великим є масштаб потреб. Дякуємо організації «Direct Relief» за започаткування цієї чудової ініціативи, яку ми хочемо продовжувати — ми наполегливо працюємо, щоб отримати більше коштів, аби допомогти всім, хто цього потребує», — наголошують автори проекту.

Кожен учасник, чия заявка схвалить, отримає індивідуальний код, який дозволить купувати ліки на суму до 500 злотих. Більше інформації шукайте на сайті програми (health4ukraine.com).

Європейський тур «Prime Orchestra»

Сучасний харківський гурт «Prime Orchestra» розпочав серію благодійних виступів містами Європи на підтримку України. Перший з них відбувся 1 травня у Катовицях, наступний — 5 травня у Варшаві. У польській столиці захід зібрав повну площу Дефіляд біля Палацу культури та науки. «Prime Orchestra» виконує світові хіти рок-, поп- та електронної танцювальної музики в оригінальній симфонічній інтерпретації. У Варшаві він заграє також пісні українських композиторів, зокрема усесвітньо відомий твір Миколи Леонтовича «Щедрик».

Крім збору коштів, музиканти також прагнуть «від першої особи» інформувати європейців про реальну ситуацію в Україні. Після Польщі оркестр вирушив до країн Балтії. Він відвідає Таллінн, Тарту, Ригу, Гельсінкі та багато інших населених пунктів.

Зібрані кошти призначають на допомогу Україні та рідному місту музикантів — Харкову.

Великодній сніданок у Варшаві

У перший день Великодніх свят у багатьох містах Польщі проходили благодійні сніданки для українців, змушених уперше зустрічати цей день далеко від дому. Такий захід відбувся також 24 квітня у Варшаві у приміщенні Нового театру. За даними організаторів, на свято зареєструвалося близько 1400 людей.

«Я рада, що ви прийшли, але сподіваюся, що наступного року кожен з вас зможе зустріти це свято з родиною у вільній Україні, яка перемогла росію», — сказала Мирослава Керик, голова фонду «Наш вибір».

Фото з фейсбук-сторінки Українського дому у Варшаві

Вітали гостей також радник українського посольства Віталій Білий та голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка.

«Війна вигнала вас, змусила вас шукати притулку, привела вас до Варшави. Ви поселилися поміж людьми, які відкрили для вас свої домівки, і поділилися своєю гостинністю та християнською любов'ю. І за це теж хочу усім подякувати», — наголосив голова ОУП.

Спільну молитву за мир провели священники Української греко-католицької церкви та Православної церкви України.

Після чагування у програмі сніданку були виступи музичних колективів. До концерту змогли долучитися усі охочі. Наймолодших чекали народні забави — гаївки, іграшки та розмальовки. Були теж спільні співи, багато емоцій і сліз в гостей та ініціаторів свята.

Організаторкою святкування була Іванна Кильошик, координаторка Українського дому у Варшаві.

Художник із Вроцлава пише ікони задля допомоги армії

Фото зі сторінки imblesedart.pl

Губерт Кампа — це вроцлавський художник та іконописець. У 2014 році він познайомився з бійцями 30-ї окремої механізованої бригади ім. Костянтина Острозького, яка базується у Новоград-Волинському. Відтоді почав їм допомагати.

Із початку повномасштабної війни Губерт ще активніше включився у підтримку захисників. «Керівниці бригади надсилає мені список необхідних речей. Я купую їх і сам відвозжу в Україну. Я не надіслав їх з волонтерами, бо хочу бути впевненим у тому, що допомога потрапить до тих, хто її потребує. Із лютого я вже тричі був там», — розповідає Губерт Кампа у коментарі виданню «Газета виборча».

Також він почав писати ікони на дошках із ящиків від боєприпасів. Свої роботи він виставляє на аукціон і так збирає кошти на купівлю їжі та амуніції для українських бійців. Уже під час першого аукціону вдалося зібрати 30 тисяч злотих за 8 ікон.

Деякі роботи Губерта Кампи можна побачити у Вроцлаві в Галереї ікон на вулиці св. Антонія 34.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

«Я піду на війну» – історія однієї пісні

*Я піду, я піду
За країну свою на війну.
Я піду, я піду,
Я зупиню голод, смерть, біду.*

*Багато із нас вже може сказати:
«Я не маю дому, я хочу спати.
Я сиджу у кімнаті, де мокро і сиро,
Я хочу їсти, я хочу миру!»*

*Багато із нас тримає зброю.
Ми самі обираємо свою долю.
Ми хочемо жити на нашій землі,
Яку зараз палять москалі! (...)*

— Пісня з'явилася випадково, оскільки у перші дні війни ніхто не думав про музику. Тоді всі перейшли немовби у стан «не спати, не їсти, лиш би допомогти хлопцям на фронті», дні злилися з ніччю. І саме на п'ятий день я поїхала до мами, яка живе в іншому місті, і переглянула соцмережі. Колись я була учасницею конкурсу «Голос країни», і на інстаграм-сторінці продюсера програми побачила, що він закликає людей писати пісні, — розповідає Катя, яка виступає під псевдонімом KETA RINA. Коли по всій країні люди перекваліфікувались у волонтерів та добровольців, дівчина згадала, що у нелегкі часи українці завжди співали пісень, які піднімали дух та настрій, дарували віру у перемогу. Рядки пісні «я піду, я піду за країну свою на війну» просто з'явилися у свідомості співачки — вона сіла за фортепіано (хоча не є кваліфікованою піаністкою), включила камеру і за п'ятнадцять хвилин записала твір, який людям дуже сподобався. Це особиста історія про батька, який воює на війні, про хоробрість і допомогу кожного з нас.

Інформацію про те, що українська вокалістка зі Львова KETA RINA записала пісню «Я піду на війну», яка у перші дні повномасштабного вторгнення росії стала в Україні чи не народною, до Кошаліна донесла Тетяна Кохан зі Львова, подруга вокалістки, яка у польському місті знайшла притулок від війни. За декілька днів після створення відео музичного спротиву потрапило на сторінку «Голосу країни» й набрало 150

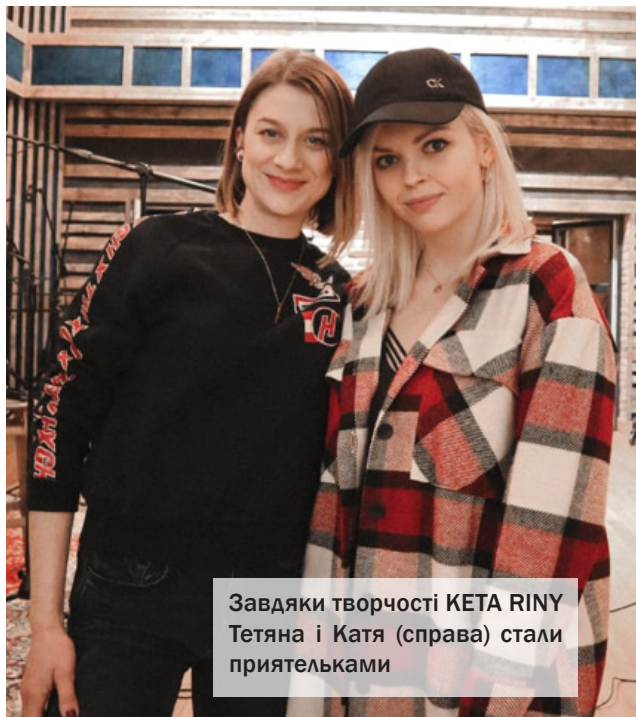

Фото авторки статті

тисяч переглядів в інстаграмі та 300 тисяч на ютубі. У самої Каті тоді було 6000 підписників. Люди поширювали запис, писали коментарі вдячності.

— У мене двоє синів: старшому дев'ять, а молодшому — п'ять років, тому на другий день повномасштабної війни ми разом із чоловіком та дітьми спробували виїхати до Польщі. Однак на кордоні ми простояли шістнадцять годин, й не вистачило буквально пів години для того, аби ми поїхали всі разом. Нам сказали, що чоловіків уже не пропускають. Тоді я разом з братовою та трьома дітьми сіла в машину й рушила до Польщі у невідомому напрямку, а чоловік повернувся додому, — каже Тетяна, приятелька Каті. Спочатку вона поїхала до Кракова, а згодом — до Устки, що на березі Балтійського моря.

— Нам було важко насамперед психологічно, оскільки разом із братовою та дітьми ми опинилися у чужій країні. Спершу хотіли їхати до Італії, де живе мама чоловіка, але я сама не наважилася рушати у таку далекую дорогу. Через два тижні до нас приїхали мої батьки, які нам допомагають до цього часу, — розповідає Тетяна.

За професією вона лікарка-отоларингологиня, її братова — стоматологиня. Вони шукали місця для роботи — так і опинилися у Кошаліні, де від 2 травня Таня працює у місцевому шпиталі. Відео Каті вона побачила в інтернеті, вже коли була у Польщі.

— Ця пісня вселила в мене надію та віру в те, що ми сильний народ і виграємо цю війну. Коли я сумую за

Україною, то слухаю її щодня — їдучи в машині, включаю її на повну гучність, і тоді знову стаю впевнена в тому, що все буде добре, — каже Тетяна.

З Катєю вона познайомилася через інстаграм, коли вокалістка брала участь у «Голосі країни».

— Я вперше почула Катю, вона мені дуже сподобалася, тому я почала цікавитися її творчістю. Згодом написала їй повідомлення зі словами підтримки — і ми вже більше року переписуємося, стали подругами, — каже Таня.

Тож у неї виникла ідея — аби пісню почули і в Польщі: як біженці, так і місцеві мешканці, які допомагають українцям. Тетяна вирішила піти на Радіо Кошалін і попросити, аби «Я піду на війну» поставили в ефір. Так і сталося.

Катя присвятила свій твір батькові та його батальйону. Він ще 2014 року долучився до ЗСУ і з цього часу захищає Україну — зараз він на передовій. До речі, це друга пісня, яку Катя присвячує татові.

— Я знала, що він піде воювати — для нього завжди близькими були історія, наша земля та мова, й усе це він передав мені. Коли я зрозуміла, що могу висловити ці почуття у пісні, одразу написала її, присвячуючи батькові та всім тим, хто воює за нашу батьківщину, — каже Катя.

Вона також вдячна усім, хто допомагає Україні: матеріально чи просто духовно. Разом із сестрою співачка завдяки підтримці з-за кордону організувала збір коштів на потреби батькового батальйону — вони вже передали 18 коробок амуніції та гуманітарної допомоги.

Пісня «Я піду на війну» — про кожного з нас, бо всі ми зараз на війні: хтось — зі зброєю у руках, хтось — волонтерить, допомагаючи біженцям, а ще хтось — передає спорядження. Ми всі «пішли на війну».

— Батько сам зі мною зв'язується і кожного разу каже, що все буде добре. А я знаю, як саме живуть часто військові — буває, вони сидять в окопах і чергують, не сплять. Я бачила фотографію, на якій у невеликій земляній ямі розмістилися троє чоловіків. Однак батько завжди говорить, що йому добре. Бо людині, яка стоїть за ідею, не так і важливо, у яких умовах вона проживає. Насамперед для неї головне те, що вона перебуває з такими самими людьми, які борються за ті ж самі ідеали. Вони підтримують одне одного, — каже Катя.

Батько дівчини особливо полюбив творчість доньки, яка стосується війська та України.

— Попри воєнний стан, ми відчували світло Великодня. Тому ми ніколи не повинні втрачати віри, сили духу та незламності, адже матеріальні блага минають, а завдяки свободі ми вільні. Я переконана, що все буде добре, оскільки добро завжди перемагає зло. Зараз ніхто не знає, коли у нас запанує мир, але він прийде — я у цьому впевнена. Ми, без сумніву, переможемо! Ми завжди перемагали, бо це тече у наших жилах — жага до свободи, любов до рідної землі, нашої мови, культури, пісень. Слава Україні! — каже Катя. ■

Анна ВІННИЦЬКА

Він хоче розворушити совість голодуванням

— Я сиджу тут як «нажив» на сумлінні Франції, Німеччини та Угорщини. Я хочу пробудити громадськість, — каже Януш Свідерський, який 29 квітня розпочав голодування біля посольств Франції та Німеччини, що знаходяться на вулиці Яздів у Варшаві.

— Я довго думав про такий протест. Але мав дилему: чи не буде він сприйнятий як пошук слави чи розголосу. Я намагався налагодити контакти з різними організаціями. Звісно, отримував відповіді, але ніхто не хотів до мене приєднатися, — каже активіст. — Якщо хтось долучиться, буде чудово, якщо

ні — я сам буду тут, поки міська влада дозволить мені користуватися територією, на якій я поставив намет.

За словами Януша Свідерського, він хоче пробудити громадськість західних країн, адже суспільство може суттєво впливати на дії урядів.

— Дуже добре, що багато організацій і людей допомагають українцям. Але я вирішив, що потрібні більш радикальні дії. На відміну від протестів і демонстрацій, які тривають по кілька годин біля різних установ, мій протест полягає у тому, щоби нагадувати адресатам постійно, що я тут, що вони можуть мати мене на совісті, — пояснює Януш Свідерський.

Мешканець Люблінщини каже, що друзів в Україні у нього небагато. Але спостерігаючи за тим, що відбувається, він не може залишатися вдома.

— Дружина була проти моєї ідеї. Але вона знала, що не може мені заборонити, — продовжує активіст, який брав участь також у протестах наприкінці 1980-х років. Зокрема, він був засновником Комітету захисту безробітних у Клоцку на Люблінщині.

Останніми роками пан Януш керував будівельною компанією, але наразі припинив її діяльність. Як він сам каже, зараз найголовніше — щоби світ зупинив фінансову підтримку режиму путіна, зокрема через введення ембарго на газ та нафту.

— Німеччина не стане бідною, коли припинить торгувати нафтою. Її фінансовий стан може зміни-

тися, але це точно не буде зuboжіння, — вважає пан Януш. Він додає, що роками Європа не ставила путину жодних вимог, співпрацюючи з ним. — Від нього не вимагали поважати демократію, права людини і свободу слова. Саме такими мали би бути умови для початку співпраці. Якщо зараз цю агресію не зупинити, якісь інші «вожді» цього світу з часом почнуть поширювати ненависницьку ідеологію серед своїх земляків, озброюватися та переконувати суспільство у необхідності розправи з ворогами. А ворог завжди знайдеться.

Активіст вважає, що позиція простих росіян, які підтримують путіна, може змінитися, якщо весь світ від них відвернеться.

— Ізоляція для суспільства дуже важка. Із часом шораз помітнішими будуть голоси спротиву, тим більше, що санкції вплинуть на економіку, — переконує Януш Свідерський.

Він закликає приєднуватися до голодування.

— Я хочу йти до кінця. Я запрошую вас приєднатися до моєї акції протесту. Можливо, під час голодування комусь знадобиться допомога лікаря. Може, навіть треба буде поїхати в лікарню. Але це може пробудити совість інших європейців, аби вони впливали на свої уряди, щоби протистояти російській агресії більш радикальними методами, — підсумовує Януш Свідерський. ■

Відео можна подивитися на нашому відеоканалі в ютубі.

Павло ЛОЗА

Фото автора статті

УКРАЇНА

ПУЛЬС
УКРАЇНИІсторична зустріч
у Рамштайні

Перемовини міністрів оборони понад 40 країн світу на базі Військово-повітряних сил США у німецькому Рамштайні увійде у підручники історії як ключовий момент у війні між добром і злом у першій чверті XXI століття.

Перелом у мисленні

На цю або схожу зустріч чекали понад два місяці. Від самого початку повномасштабної війни, яку путінська росія розв'язала проти України, було зрозуміло, що самотужки Київ не впорається. За усіма технічними показниками армія країни агресора у кілька-кільканадцять разів переважала українську. Так, за бойовим духом, рівнем вмотивованості і тактичною грамотністю на полі бою ЗСУ значно перевищували рівень ворога. Але ж з одним автоматом проти танка не повоюєш і літака не зіб'єш, особливо в умовах інтенсивних бойових дій, коли за короткий період часу витрачається багато боеприпасів, швидко зношується і виходить з ладу техніка та озброєння.

Ледь не з першого дня війни Київ почав апелювати до західних союзників: дайте зброю і закрийте небо, а решту ми зробимо самі. Однак недовіра щодо того, чи зможуть українці довго чинити збройний опір агресору, а також побоювання у тому, що сучасна зброя могла би швидко потрапити до рук російської армії, робили своє. Тим більше, що в американців вже є нещодавній сумний досвід: Талібан швидко захопив в афганської армії озброєння після виведення армійських підрозділів США з цієї країни. Ну і звісно, до болю відома політична інерція останніх десятиліть: не дратувати росію. У низці країн Західної Європи, наприклад, Німеччини та Франції, вона відчувається і донині.

Усвідомлення того, що, по-перше, українці не мають наміру складати зброю і боротимуться до кінця, а по-друге — що щось коїться не те, очевидне зло тріумфує, глумлячись над усім, чим так пишається Захід — прийшло не відразу. Але це сталося! Справді переломним моментом, який шокував західних лідерів, став відступ на початку квітня підрозділів російської армії з північних регіонів України — Київщини, Сумщини, Чернігівщини — через неможливість тримати широкий фронт наступу і відсутність значного просування вглиб країни з цього напрямку. А точніше те, що світ побачив після відступу росіян. Тисячі закатованих українців, які ніколи не тримали в руках зброю, згвалтовані жінки та маленькі діти, свіжі братські могили з десятками тіл, вщерть розбомблені міста та села. Усе це пробудило уяву численних західних політиків, які масово приїжджали до Бучі, Ірпеня, Бородянки.

Очевидно, що це стало остаточним тригером, червоною лінією, після якої у представників демократичного світу вже не викликало сумнівів, чи треба допомагати Україні і, найголовніше — як це робити.

Важлива допомога

Після кількох тижнів закритих консультацій міністр оборони США Ллойд Остін 22 квітня запросив представників понад 40 країн-союзниць зустрітися на американській авіабазі в Німеччині, аби обговорити довгострокові потреби України у сфері безпеки в умовах війни з росією. Зустріч відбулася чотири дні потому. Прогнозовано у ній взяли участь представники усіх 30 держав-членів Північноатлантичного Альянсу, а також партнери з Тихоокеанського регіону (Австралія, Південна Корея, Нова Зеландія, Японія), Близького Сходу (Ізраїль, Йорданія, Катар) й Африки (Кенія, Лівія, Марокко, Туніс). Переговори тривали сім годин,

а після їх завершення американський міністр Остін повідомив, що союзники намагатимуться допомогти Україні з усім найнеобхіднішим якомога швидше. Під цим «найнеобхіднішим», очевидно, мається на увазі важке озброєння та техніка, яка дала би можливість переломити хід війни.

До цього серед західних союзників домінувала думка «не дати Україні зазнати поразки». Власне, це створювало ризик надання Києву лише мінімальної кількості озброєння виключно для захисту і переростання війни у довгострокову фазу. Однак це виключало можливість контрнаступу української армії і відвоювання захоплених агресором територій на півдні і сході країни, а також деблокування Маріуполя, де на комбінаті «Азовсталь» героїчно продовжують захищатися українські воїни. Тим часом, останніми днями від союзників усе частіше звучить фраза «Україна має перемогти». Ця зміна свідомості сталася не просто так, а під впливом відчайдушного і не менш успішного опору українців, вміння командування стратегічного й оперативно-тактичного рівнів планувати і вдало реалізовувати операції у театрі воєнних дій. І ще однією дуже принциповою зміною є готовність надавати українцям не лише морально застаріле радянське чи пострадянське обладнання, на кшталт танків Т-72, але й надсучасне важке озброєння західних зразків, якого раніше Збройні сили ніколи не мали. Міністр оборони Олексій Резніков нещодавно підтвердив, що українські військові фахівці вже поїхали до низки країн опановувати нову техніку, аби її можна було швидко передати на фронт.

Практичним результатом зустрічі в Рамштайні стали оголошення пакетів військової допомоги для України. Зокрема, днями Велика Британія повідомила про передачу чергової партії на рекордну для Лондона суму 1,6 млрд доларів. Польща також надає дуже багато озброєння, вартість якого сягає понад 7 млрд злотих.

Однак вся увага зараз прикута до того, яку підтримку Україні нададуть американці. Конгрес США схвалив закон про ленд-ліз, який має підписати президент Джо Байден у символічний день — 9 травня. Наразі невідомо, що буде у цьому стратегічно важливому документі, але зрозуміло, що військова допомога буде вагомою і надовго. Найпевніше, Україна отримуватиме від США танки, БМП, САУ, засоби ППО та артилерійські системи. Не можна виключити, що з часом справа дійде і до американських літаків-винищувачів. Україна стала першою державою із 1941 року, якій Вашингтон надаватиме настільки масштабну військову підтримку. З упевненістю можна говорити, що Київ поступово стає одним із основних стратегічних партнерів США за океаном.

Президент росії путін під час військового параду 9 травня у Москві не наважився оголосити мобілізацію, не назвав війну війною і навіть не спромігся оголосити про якийсь, хоча би невеликий, успіх своєї кривавої «операції». Це може свідчити лише про поступове усвідомлення, що в Україні він, найімовірніше, зазнав поразки. Зараз кремль шукатиме шляхів виходу з війни з «піднятою головою». Але Україна і західні союзники не повинні давати йому такий подарунок. Розплата за зламані долі і зруйновані міста має бути невідворотною. Для путіна — передусім. ■

Юрій БАНАХЕВИЧ

«Азовсталь»: евакуація і захист. Маріуполь із 1 березня перебуває у блокаді російських військ. Захисники міста і цивільні мешканці зосередилися в підземеллях металургійного комбінату «Азовсталь», який піддається потужним бомбардуванням та постійним штурмам. За останній тиждень звітти вдалося нарешті евакуювати жінок, дітей та літніх людей. Евакуація відбулася ціною життя щонайменше 3 захисників, 6 військових отримали поранення. Наступним кроком влада сподівається вивезти з заводу медиків та поранених. На території меткомбінату залишаються українські вояки, які хоч і перебувають в оточенні, але продовжують боронитися.

«Це дуже важка ситуація, — заявляє заступник командира полку «Азов» капітан Святослав Паламар. — Режиму припинення вогню немає. Чи вдасться нам вивезти сьогодні поранених, ми не знаємо. Переговори якісь тривають. Чи будуть виконані домовленості? Складно сказати. Поранених потрібно якнайшвидше евакуювати. Сьогодні (8 травня — ред.) знову багато вбитих, поранених. У нас уже немає хірургічних інструментів. Немає можливості надавати кваліфіковану меддопомогу. Кількості загиблих я озвучувати не буду. Повірте, йдеться про сотні українських військових. Поранених — близько 600 людей. Але ця цифра збільшується кожного дня, як і кількість загиблих. Наші військовослужбовці гинуть кожен день від важких поранень. У нас немає достатньо антибіотиків, перев'язувальних матеріалів, у нас немає свіжого повітря. Наш шпиталь бомбардують. У нас багато контужених. У нас багато вбитих саме внаслідок бомбардувань. Ситуація просто катастрофічна. Я вважаю, що російській стороні теж потрібно позбирати своїх убитих військових. Для цього потрібен режим припинення вогню та домовленості обох сторін про збір тіл загиблих. Зараз надворі вже тепло. Тіла починають розкладатися та отруюють усе».

Також він додав, що на «Азовсталі» поранені військові вмирають саме через інфекційні гангрені. У облаштованому там шпиталі обмаль антибіотиків і після бомбардування росіян немає змоги проводити хірургічні операції. Військові інколи харчуються раз на день, а деколи без їжі проходить день. «Ми розтягуємо все, що маємо, ділимося. Деякі запаси води ще є. До того ж у нас є технічна вода, яку ми кип'ятимо та п'ємо», — каже Паламар. Дії українських захисників він називає «нереальними подвигами в нереальних умовах».

Джилл Байден в Ужгороді, Посольство США повертається в Київ. «Перша леді Сполучених Штатів Джилл Байден 8 травня побувала із візитом в Ужгороді. Зокрема пані Байден зустрілась в Ужгороді із українською першою леді Оленою Зеленською. Примітно, що це сталося в День матері», — повідомив телеграм-канал Закарпатської обласної ради. Зокрема, Джилл Байден та Олена Зеленська відвідали міську школу, в якій розселили переселенців з областей, де тривають бойові дії. Візит першої леді США є демонстрацією підтримки України з боку Америки. Також Штати надсилають ще один потужний сигнал — повертають своє посольство до Києва, ця подія приурочена до Дня перемоги над нацизмом.

Джастін Трюдо відвідав Ірпінь. «Щойно мав честь говорити із прем'єр-міністром Канади Джастіном Трюдо. Він приїхав в Ірпінь, щоб на власні очі побачити все те жахиття, яке вчинили з нашим містом російські окупанти. І, звісно, був шокований. Адже він побачив спаленими та вщент зруйнованими не військові об'єкти, а домівки ірпінчан, які ще недавно раділи життю і мали свої плани на майбутнє», — написав на своїй фейсбук-сторінці міський голова Ірпеня Київської області Олександр Маркушин. Він подякував Трюдо за підтримку, яку надає Канада Україні та зауважив, що вірить у подальшу співпрацю країн у відбудові українських міст після перемоги, а також підтримку української діаспори в Канаді. Нагадаємо, 9 квітня Київ вже відвідував британський прем'єр Борис Джонсон.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

ВІЙНА

Юлія Бережко-Камінська:

«Усі слова пласкі, щоб описати, що таке війна...»

Українська поетеса Юлія Бережко-Камінська жила в Бучі, що неподалік від Києва. Від самого початку місто потрапило під окупацію росіян, вони розстрілювали цивільних, гвалтували людей і руйнували будинки. Після двох тижнів життя в окупованій Бучі Юлії вдалося виїхати. Тепер вона з дітьми мешкає у Кракові, а нещодавно у Варшаві відбулася презентація її нової книжки «Гравітація слова» – про любов, радість життя та духовність. Видання почали друкувати за кілька днів до війни.

Як розгорталися події в місті з 24 лютого та як ви зі своєю родиною там виживали?

Коли почалася війна, ми вважали, що все буде недовго і швидко закінчиться. Не думали, що росіяни проявлять таку жорстокість та завдадуть настільки страшних руйнацій житловим районам та інфраструктурі. До нас із Ірпеня відразу приїхали друзі, аби перечекати цей час разом. Хоча їхні колеги і знайомі казали, що необхідно евакуюватися, у перші дні цього зробити не вийшло, а далі стало просто неможливо – мости підірвані, дороги заблоковані. До того ж ми з інтернету дізнавалися про людей, яких розстрілювали за спробу вибратися з окупованого міста. Ми сиділи в підвалі два тижні і спершу думали, що невдовзі зможемо повернутися до будинку. Але цього не сталося – настільки інтенсивними були бої довкола. Нам було страшно залишатися, але і їхати теж було моторошно. У Бучі активні бої розпочалися з перших днів війни, вибухи лунали з сусідніх вулиць, від них тремтів не лише наш будинок, а й земля під ним. Наступного дня ми дізналися, що снаряд «Смерчу» (реактивна система залпового вогню – ред.) впав на нашої вулиці, але, на щастя, не розірвався. Були дні, коли бої не стихали й на хвилину багато годин поспіль, а небо майже завжди затягували чорні хмари диму.

Чи було у вас що їсти і пити в цей час?

Нас врятувало те, що на зиму ми робили запаси продуктів: консервації, олії, крупи. Також у перший день війни вдалося дістатися до магазину й купити борошна, щоб була можливість самостійно випікати хліб. Ми запаслися питною і технічною водою. Потім, коли вода у кранах зникла, хапалися за різні можливості поповнити запаси: збирали й розтоплювали сніг, підставляли відра під водостоки.

Як вам вдалося евакуюватися з міста?

Нашим друзям на десятий день війни зателефонували й сказали, що з Бучі буде їхати автомобіль, який зможе їх забрати, але щоб до нього дістатися, необхідно пройти кілька вулиць. Моя донька Ольга (18 років) з друзями вирішила йти до машини, вони тікали під кулями і снарядами. Незадовго після їхнього виходу посилювалися обстріли, а вдома зникли електроенергія та зв'язок. Донька розповідала, що йшла вулицею, на якій лежало багато убитих цивільних. Коли вони дісталися до місця призначення, поруч розпочався

сильний бій, і вона разом із друзями – усього їх було восьмеро – заховалася в будинку. Тоді на вулиці стояв мороз, у будівлі росіяни вибили вікна, також майже не було їжі та води, але повернутися вже не можна було через сильні бої в місті. Вони мали близько десятка яєць і трохи консервованих огірків і помідорів. Тож варили яйця, потім у цій воді запарювали чай. Через п'ять днів дізналися, що в місті запрацював «зелений коридор» і спробували виїхати – у них вийшло. Але декілька машин, які їхали позаду них, були розстріляні.

Я весь цей час із сином Іваном перебувала вдома, наші телефони давно розрядилися, та й зв'язку не було. Про «зелений коридор» ми довідалися випадково – я визирнула на вулицю й побачила людей, які кудись ідуть, із будинків та підвалів повиходили сусіди. На велосипеді я поїхала у центр міста, де стояли тисячі людей із дітьми, домашніми тваринами і сумками. Всі вони чекали на автобуси, які в той день до Бучі так і не пустили окупанти. Ми повернулися додому й не знали, що робити і куди їхати. У якийсь момент здавалося, що вдома відносно безпечно. Але у той самий час розуміла, що загинути можна будь-якої хвилини. Я довго вагалася і вже вирішила залишитися поруч із чоловіком, який відмовився покидати рідний дім. Але вже наступного дня наш сусід запропонував виїхати на його автомобілі. Я взяла сина, фотоапарат, книжку, трохи одягу і поїхала з міста.

Буча – це ваше рідне місто?

Я народилася у Чернобаївці під Херсоном, там виросла, там живуть мої батьки. Потім вступила до Національного університету імені Тараса Шевченка у Києві, але мешкала у передмісті – Ворзелі, Бучі, працювала в Ірпені. Росіяни у своєму ток-шоу жартували, що в Україні є «Бермудський трикутник»: Ірпінь-Буча-Гостомель, а в його центрі – Чернобаївка. Це – мій трикутник.

Чи багато ваших близьких людей залишилося в Україні?

Зосталися всі мої родичі, товариші, колеги. Так, чимало роз'їхалися по різних країнах, але коло моїх друзів широке, і практично в кожному місті є люди, про яких я думаю і за яких хвилююся. Найбільше – на півдні, в центрі та на заході України.

Усе, що відбувається з нами, залишає свій слід у свідомості та душі. Як пережити події вплинули на вашу творчість?

Я нещодавно випустила книгу «Гравітація слова», яка сповнена радості до життя, любові до природи, людської ніжності, кохання і натхнення. У ній ідеться і про відточення душі, проходження труднощів, страждання та вихід на «чисту воду», коли людина опиняється на новій висоті розвитку. Про це – моя творчість. Вірші – це специфічна терапія, пишучи, я завжди ніби виймаю з душі

голки, які туди заганяє життя. Позбавляюся болю, страждань, переживань і, звичайно, не зможу оминати тему війни, бо мені треба і її вийняти з душі. Зараз я про це часто думаю, але мені страшно це робити. По-перше, ще відкрита душевна рана, яка щодня трошечки береться «шкоринкою», але почитаю новини – і ця шкоринка зривається, рана кровоточить. А по-друге – я не знаходжу слів такої сили, які здатні передати той страх, жах і апокаліпсис, який панує сьогодні в Україні. Усі слова здаються мені надто пласкими, дрібними і недолугими.

Як ваші діти перенесли евакуацію та що планують робити у Польщі? Будуть тут продовжувати навчання?

Діти виявилися напрочуд мужніми і стійкими. Ніхто з них і нас усіх жодного разу не плакав. Не дозволяли собі. Попри те, що поруч із нами рухалися колони танків і гули бойові гвинтокрили, донька читала роман Станіслава Лема, не піднімаючи голови, а син тренувався складати кубик-рубик, грав у шахи з друзями та допомагав по господарству. Що робити далі – до кінця ще не розуміємо. Але дистанційне навчання у бомбосховищах – це не освіта. Тим паче, що перед цим досить довго в дітей був схожий віддалений режим через коронавірус. Люди налякані, у стресі, уроки скорочені. Донька закінчила школу, вступила до університету, але передумала і вирішила йти на іншу спеціальність. Їй однозначно потрібний якийсь творчий напрямок. Ми розуміємо, що Україні ще досить довго буде не до творчості, та Ольга налаштована на те, щоби вивчитися, отримати досвід і повернутися додому. Вона дуже сумує за Україною, переймається тим, що там відбувається.

А ви плануєте повертатися?

Планую, але не знаю коли. Я людина мистецтва, тож чи буде тепер для мене робота в Україні, якщо і в мирний період із цим було непросто? Я так довго працювала на те, щоби побудувати дім, зробити в ньому ремонт тощо... Мені хочеться мати час для творчості, не витрачати себе на роботу, далеко від мого основного призначення. Так я зможу бути ефективнішою не лише для себе, а і для своєї країни.

Чому ви вирішили їхати саме до Польщі?

Сталося це випадково, я зробила допис у фейсбуці, коли друзі переконали, що із заходу України треба рушати далі. Я не знала куди, в мене не було контактів, запрошень. Після публікації посипалися десятки пропозицій із різних країн світу. Але коли мені написав знайомий музикант і запросив до Кракова – я одразу погодилася, навіть не думаючи. Відчуваю, що зробила правильний вибір, тому що потрапила до неймовірних людей, дуже ширих, доброзичливих і творчих. Почуваюся тут як удома. Краків називаю містом свого другого народження, тому що відколи ми виїхали з Бучі, у мене було відчуття, ніби я вмерла, а залишилося лише тіло. Хочу мати час та можливість заглибитися у місцеву культуру, історію, відчути дух Кракова і залишити після перебування тут цикл ліричних текстів.

Чи ваші наступні твори можуть бути пов'язані з Польщею?

Думаю, що Польща у будь-якому разі рано чи пізно проявиться в моїй творчості, хоча зараз не можу сказати, як саме. Я досі шокована війною, вона надто сильно вдарила по моєму внутрішньому світу. ■

Валерія ГУРЖИЙ

Фото з фейсбук-сторінки героїні статті

Буча

Фото з соцімереж

УКРАЇНА-ПОЛЬЩА

Кожен на своєму місці

Компанії, що в різний спосіб допомагають українцям під час війни

На вулиці -7. До польського кордону залишилось ще 8 кілометрів, це більша частина шляху. Знесилений чоловік в тоненькій курточці та подертих джинсах несе на плечах стару велику вівчарку Кулю. 13-річна собака від виснаження вже не може йти пішки, а в автобус її не пускають. Бояться, що Куля затримає всіх на кордоні, адже доведеться довго чекати на перевірку її документів. Разом з господарями Куля пройшла більш ніж 500 кілометрів небезпечного шляху з Києва, рятуючись від війни. Ніч очікування в холодному наметі — і от нарешті собака з господарями знайшла прихисток у друзів у Польщі. Ця історія зворушила увесь світ, фото облетіли мережу. Їх передруковували найавторитетніші видання світу. Несподівано для себе на схилі літ Куля стала знаменитістю.

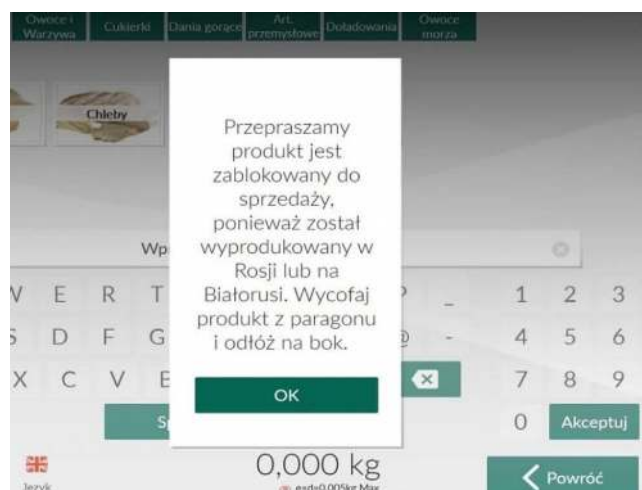

Собака Куля, яку господарі несуть до польського кордону

Джерело - 24 канал

Після 24 лютого з'явилося багато подібних історій. Але допомога Польщі відчутна не тільки на державному рівні. Приватний бізнес намагається кожен у свій спосіб наблизити перемогу України. Далі ми розповімо про кілька цікавих випадків з різних сфер життя.

«Менш ніж за 4 тижні ми зібрали від клієнтів понад 5 мільйонів злотих», — говорить Кароліна Блонська, старша менеджерка відділу відповідальності бізнесу в мережі магазинів «Бедронка». На касах встановили «кошики» для збору коштів для українців. Онлайн-підрахунок загальної суми можна побачити на сайті магазину. Зараз ця цифра сягає 6 з половиною мільйонів злотих. За словами Кароліни Блонської, від клієнтів вони чули тільки позитивні відгуки з приводу допомоги Україні. Нікого не засмутило вилучення з полиць продуктів російського та білоруського походження. «Бедронка» продавала 16 таких позицій. Із часом вилучатимуть також продукти, зроблені з сировини з РФ чи Білорусі. За словами Блонської, в компанії ніхто навіть не говорить про збитки. «Я добре пам'ятаю 24 лютого. Новина про війну стала цілковитою несподіванкою. Усі говорили тільки про це — і вдома, і на роботі. У нашій мережі працює багато українців. Всі намагалися якось їх втішити, заспокоїти, пропонували допомогу», — додає Кароліна Блонська.

з сайту biedronka.pl

У перші дні війни «Бедронка» додатково перерахувала по 1000 злотих всім українським робітникам. Їх — близько 1800 із 80 тисяч працівників. У 43 магазинах неподалік кордону ціни на речі першої необхідності знизили на 30 відсотків. Загалом це близько 50 позицій.

цій. Подекуди знижки сягали навіть 60 відсотків — наприклад, на печиво.

Та найпершою ініціативою була допомога біженцям. У перший же тиждень на їхні потреби виділили 5 мільйонів злотих. На ці гроші закупили та доставили воду, печиво, предмети гігієни, супи в пакетах, чай, каву, молоко і суміші для дітей тощо. Спільно з медичною компанією «LUX MED Group» «Бедронка» організувала гарячу лінію психологічної підтримки з україномовним фахівцем.

з сайту luxmed.pl

▲ «Швидка», яку Luxmed передала львівському лікарю

Тим часом «LUX MED Group» одразу після нападу Росії запропонувала громадянам України безкоштовну медичну допомогу. На лікування могли розраховувати всі люди, які прибули на територію Польщі після 24 лютого, у разі раптового погіршення самопочуття, інфекцій, хронічних захворювань або для догляду за вагітністю. Мережа запустила спеціальну гарячу лінію українською, англійською та польською мовами. «Ми усвідомили реальні потреби, і швидко вирішили організувати спеціальні пункти допомоги. Наша діяльність зосереджена в місцях, де перебуває найбільше українців, які потребують медичної допомоги», — говорить Анна Рудкевич, очільниця «LUX MED Group». У співпраці з воєводою та різними організаціями компанія координує великий медичний пункт на Ptak Warsaw Expo; надає допомогу на Центральному вокзалі, у готелях, дитячих будинках та в інших місцях, куди прибувають українці. Нещодавно відкрили Медичний центр для біженців у центрі Варшави — у будівлі готелю «Marriott». Там доступні кабінети педіатрії, гінекології, лікувально-психологічної допомоги. Також у центрі працює медичний персонал із України. Компанія проводить додаткові навчання, уроки польської мови, вирішує адміністративні та юридичні питання біженців. Тут знаходять роботу лікарі та медсестри. Для тих, хто не має відповідної освіти, пропонують вакансії в адміністрації чи пунктах допомоги евакуйованим. Компанія також допомагає Україні з медичним обладнанням.

«Нещодавно з нами зв'язався Орест Лерчук, керівник Університетської клініки у Львові. Як тільки ми дізналися, що його лікарня відправила все обладнання на фронт і не може надавати медичні послуги мешканцям, то одразу вирішили допомогти, — каже Анна Рудкевич. — За участі мерії Гданська ми відправили в Україну повністю працездатний автомобіль швидкої допомоги, до країв заповнений обладнанням та необхідними матеріалами. На кордоні машину забрав Орест Лерчук. Картина лікаря, який забирає швидку допомогу під час війни, щоби повернутися до свого міста і там боротися за здоров'я та життя земляків, викликала у мене хвилювання та захват. Через кілька днів ми відправили другу машину». Для сімей українських працівників «LUX MED» організовує доїзд із кордону, юридичну консультацію та фінансову допомогу. Загалом від початку повномасштабної російської агресії послугами компанії користується понад тисяча українців на день.

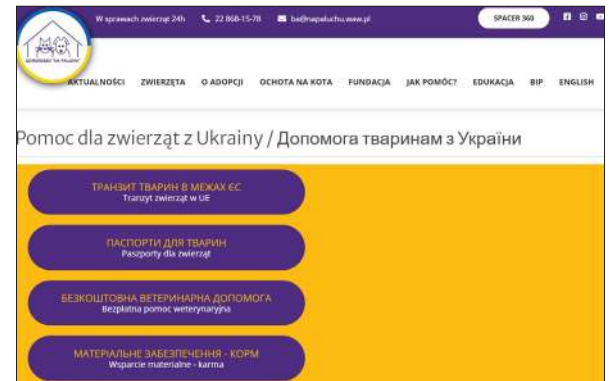
«Коли вранці я побачила у медіа фотографії зруйнованих будівель та інфраструктури, а передусім — страх і опір українців, то подумала, що вони платять занадто високу ціну за свободу та мрії», — згадує перші дні війни Анна Рудкевич.

Наступна історія — про компанію, що знайшла спосіб допомагати віртуально. Йдеться про сервіс OLX.

Уперше за 16 років у застосунку з продажу речей та послуг з'явився розділ «Безкоштовно» для визначеної категорії людей. Під зображенням долоні, що тримає український прапор, — послуги з підтримки біженців з України. Тут можна знайти роботу, безкоштовні речі, житло, транспортування з кордону, перекладачів, юридичні консультації та інше. Більшість оголошень написані українською мовою. У цій же секції можна знайти категорію «Безкоштовно відремонтовані поламані речі». Застосунок виявився надзвичайно корисним для людей, які опинилися в Польщі у статусі біженця.

Цікавий спосіб підтримати Україну знайшла і група «FREE NOW». Вона розробила мобільний застосунок, що допомагає пасажиром замовляти таксі. Створеною у 2009 році програмою користуються понад 54 мільйони користувачів з 16 країн і 170 міст світу. А тепер уперше за свою історію компанія почала пропонувати безкоштовні подорожі. Почалося все у великих містах Польщі, де водії підвозили біженців з України. Також безоплатними поїздками користуються волонтери. Зараз застосунок діє в 13 польських містах, серед яких — Варшава, Краків, Катовиці, Гдиня, Сопот та інші. «„FREE NOW“ солідарна з українською громадою та вживає заходів, які можуть мати вимір реальної та доцільної підтримки. Використовуючи наші ресурси, ми пропонуємо допомогу в пересуванні людям, які приїжджають з України до 13 польських міст, у яких ми працюємо. Ми контактуємо з найважливішими неурядовими організаціями, бо знаємо, що вони найкраще орієнтуються в поточних потребах своїх підопічних», — говорить Кшиштоф Урбан, керуючий директором «FREE NOW» у Польщі.

На допомогу можуть сподіватися не тільки люди. Одним із перших рішень при внесенні змін у правила перетину кордону було спрощення в'їзду з тваринами. Поляки, що не мали можливості дати прихисток біженцям, забирали на перетримку тварин з України. Громадські організації звернули увагу на те, що тисячі собак прибувають в тяжкому стані. В одному лише притулку Львова на допомогу чекають 100 песиків. Притулок з Варшави «Na Palucha» приймає тварин, що приїхали з біженцями, шоденно по 12 годин. Тут їх безкоштовно лікують, роблять щеплення та чіпування. У разі потреби — госпіталізують. Також забезпечують сухим кормом та за потреби шукають нових власників. ■

Ірина ШЕВЧЕНКО

Пристан Ляше на наше

Гладышівська цегельня

В нашім селі мешкали не лем ткачы, фахівці інших професий тіж до нас приставали. 20 грудня 1792 рока в нашім селі гмерат *Ignacij Cegliarz*, а 12 вересня 1794 рока *Ceglarka*, його жена або дівка (нич більше егомосьць не записали, не знаме ани ей іменя) родит *Catharinu*. Добре и того, дякы тому знаме, же правдоподобні юж товды копано в нас глину и выпаліано цеглу. Правда може быти и чысто інша, гладышівскы Цегляре можут походити зо словацкой Цігелкы. *Cigel'ka* — то перше заграничне село межуюче з Высовом. Высовяне час-то ся з мешканцями того села стрічали и звали їх Цеглярами (мож было бы ся задумати над тым, чом того русинське село, находяче ся в гнешні Словачії, носит таке мено). Ігнатій Цегляр міг быти цегляром по фаху и прити до нас зо словацкой Цігелкы, едно другому не перечыт. Не знаме не лем імена ей матери, імя няня Катарини тіж ест нам незнане, але ей імя ест міцно повязане зо Словаційом, до гнеска барз часто ест там надаване дівчатам, аджи трафило до съпіванкы.

В книгах о гладышівскі цеглярні більше юж не є змінкы, котру мож было бы з ньом повязати, хоц бы лем так грубом нитком як тоту безіменну жену. Еднак еден запис треба з тым ремеслом повязати. Цегельня находила ся на роли, котру звали Яцевичівком.

Яцевичы были шолтысами Гладышова и яко сільска влада мали шыршы права, адже могли посідати цегельню. З метрикальных книг знаме, же 11 жовтня 1889 рока в Гладышові єдного дня наглі гмерло аж пят нестарых осіб. При кажді з них записано, же: *in naturalis homo occisus est* (в натуральний спосіб забитий остал). Жытя товды стравило трьох молодых хлопів (27, 31 и 37-річний) и дві жены (16 и 18-літня). Серед нима был и Яцевич. Колиси-м довідал ся од єдной старшой гладышовянки (знала того од своїх дідів), же трьох молодых, барз крас и шумных Яцевичів єдного дня згинуло, же земля їх присыпала и задусила. Глошли до довгого старого и хыбаль злі забезпеченого «коридору» в землі (може дерево підтримуюче строп «коридору» было юж старе?) и на кінци копали глину, пак раком цофаючы ся, вытігали ей од тамале. Глина потрібна была не лем до výroбу цеглы, але и до ставляня печів ци ліпліня поліпы клеписка (давно в білшости хыж не было підлогы). Коли тоты дві вістки (запис з метрикальной книги и од гладышовянки) зложыме в єдно, товды згоджу ся з тым, што в книгах стоїт. Можу повірити, же еден, другий, ци аджи и пятый: *в натуральний спосіб человек остал забитий (in naturalis homo occisus est)*. Адже істинно в каждом переданю (в кождій легенді) «дримле» зеренце правды, треба ей лем обудити. Адже в тім, што-м чул, правдом ест

тото, же Яцевич згинул, же згинули братя, лем, же они не были Яцевичами, но и было їх не трьох, а двох. Правдоподобне ест и того, же вшыткы погыбли были то красны молоды люде. Цілу пятаку похоронено єдного дня (13 жовтня 1889 рока), адже не чудуйме ся, же тота подія глубоко закорінила ся в памяти гладышовян и переказувана была з рода в рід. Мало коли ест так, же єдного дня в єднім селі оддае ся землі аж пятах молодых люди, котры могли ишы жыти и жыти. Тівко похоронів в єднім селі не є аджи в добі гнешньої пандемії.

Шевць

До нашого села приходили лем такы фахівці, котры могли ту дашто заробити. 28 січня 1843 в наші церкви новонароджене дитя ктит: *Adalbertus Ryczek agricola loci filius Pauli Ryczek lanionis in civitate Biecz* (Адальбертус Ричек газда того села сын Павла Ричка різника в місті Біч). Його женом, а матірью кшеного дівчате ест: *Marianna Ryczek filia Joannis Ciem agricola loci*, но и хресным тіж ест не было хто, бо: *sculthetus in Wirchnia - адже шовтыс Вірхні*. Тот сын різника в нашій книзі найчастіше записаний ест яко газда. Жену має з наших, місцеву дівку, но и не є жадной аднотациі, жебы їх маленка Анна была кшена яко латинничка. Адальбертус Ричек хыбаль пристал на наше, наш парох кус скорше (в 1827 році) лем раз записали го не яко газду, а шевця, адже тот сын біцкого різника, можливе, же был газдом и шевцювал.

В Гладышові не лем він занимал ся правом обути, в селі было кількох шевців. В книгах, коли в родині дахто гмер, оженил ся або вродил, то при ним або при його родичах, або родичах хресных егомосьць часом записували, же маме до чыніня зо шевцьом (*sutor*). 12 квітня 1879 рока гмер: *Michael Swiatkowski sutor pater familias ex Grybów, vagabundus in Gladyszów* (Михал Святківскі шевць, отец родини з Грибова, прихожан в Гладышові). Записано там ишы, же міг мати деси з 50 років, но и же в нас придарила ся му паскудна негода (*obiit mortis ... eventum* — адже — гмер ... в выдаріню). Не знам ци-м добрі ручне писмо егомосьця розшыфрувал, а коли так, то: *кишкы му вышли на верха (intestinorum orirensio)*. Не пише нич о вбивстві, так як то мало місце в інших припадках, зато бесідую лем о негоді, хоц опис його смерти неприємні чытати. Выходит на то, же тлінны останкы того мандрівного (*vagabundus*) грибівского шевця спочали в гладышівській землі. В книгах записано, же походил з Грибова, але назвиско вяже го з нашым селом, зо Святковом. Назвиско підповідат, же до Грибова прити міг зо Святковы або його предкы. Но, а же в польскых містах мешкати могли лем римо-католики, то кед віру помінял, то нич чудного, же и назвиско си ополячыл. Перше міг быти Святківським, а може він так, як и наш Яцевич (Семан Гладышовскі), од разу обрал си назвиско згідне з польським правописом.

Іншым гладышівським шевцьом, котрого-м нашов в книгах, был *Joannes Gregorjów*, котрий гмерат 21 серпня 1854 рока. Він за жену мал місцеву дівку, лемкыню Анну, дівку Бені. Мешкали в долишнім кінци села, на Бенівці, жыли в женині хыжы. Бенівку до гнеска так зовеме, бо в ті части села колиси праві в кожді хыжы мешкали лем Бені. Были представниками засадчого роду, за то на старых геодезийных мапах маме и ролю звану Бенівком. Одкале Грег-

рьов пришол до нас, не знаме, першы раз в книзі Грегорьов записани ест 20 стичня 1825 рока, товды родит ся му Матрона. В нашім селі шевцьом был ишы *Joannes Jasinski*, котрый 29 мая 1829 рока ест хресным *Antoniusa Ryczka*, а може він лем в нас кумил, а шевцювал в інші осели, з котрой згаданий Ричек пришол до Гладышова.

Присташе над пристамами

Найчастіше приходили до нас такы присташы, котры жену си в нашім селі нашли або такы, котры нашли в нас рынок збыту на свої товары. Тепер буде о пристахах, котрых село стігало до себе. Таким пожаданом в кождім товдышнім селі особом была повитуха, товды о тім, кого треба стягнути до села, рішало знання и зручність не мужа, а жени. Не думам о ткачах ци кравцях, при тых особах, о котрых хочу оповісти, егомосьць в книгах записували: *obstetrix sunt* (адже: акушерком сум). Зважте, же парох, хоц в латиньскі мові пише, ужыват нашої двоїны, адже подля нього того, што роблят тоты жены, ест барз важне. В нашім сьвіті все двоїло ся в родичам, дідам, егомосьцям, панам діди-чам и іншым панам вшелякой масти. Так давно тому звертано ся до вшыткых чужых люди. В книгах лем акушеркам ся двоїт, при панах егомосьць пишут: *Nobiles* (шляхтич). Першом гладышівськом акушерком (повитухом) была *Anna Furmanianka*, початково акушерку записано лем на кінци каждой страны. Першый раз такий запис появлят ся по кстинах з 9 липця 1821 (тота страна зачынат ся вписом з 7 стичня 1821 рока). *Anna Furmanianka* была в нашім селі акушерком до 19 вересня 1830 рока. На наступні страні акушерком ест юж *Salomea Kasprzykowa*, то дівка Анны Фурманковой и Фурманка, замуж лем вышла за Касприка, адже фаху вчыла ся од матере. Посльдіні през ню одобраний порід в Гладышові мал місце хыбаль 8 марця 1831 рока. Пак аж до 12 лютого 1835 рока ролю так званої „бабки”, адже повитухы-акушеркы нашої веси повнила Саломеа Фурманек, котра хыбаль ест тожсама з *Salomea Kasprzykowa*. По ній діти при родах одбєрала *Theresia Gęgola*, котру наш егомосьць пак записували яко *Gongolu*. Початково породе одбєрают на зміну, кус Саломеа, а кус Тереска. По них весном 1847 рока настає час акушерування Марії Крет. *Teresia Gongola* на коротко в осени 1855 рока зас в Гладышові одбєрат родячы ся діты, таке виходит з метрикальных книг. Пак од лютого 1856 рока змінят ей Марія Крет и ест в нас повитухом аж до літа 1861 рока. Од осени 1861 рока практикує в тім якже важным жытєвым моменті каждого человека перша місцева акушерка Єва Шпінко. За ей часів в нашім селі діют тіж и інші нашы „бабки”: Марія Ванцко, Ірена Дошна и Марія Шмайда. Пак в Гладышові сут акушеркы з папєрями (*Obstetrix examinata*), школуваны: Єва Скоп (*Eva Skop*) и Петрина Хомяк (*Petronela Chomiak*).

Першы акушеркы до Гладышова пришли зо Санковы и Горлиц. З міста походил муж Терескы Гонголі — Йоаннес, был сыном горлицкого мішанина (*Casimir Gongola civis in Gorlice*). Фурманкы, адже родина першой гладышівской акушеркы, пришли до нас з польской Санковы. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Конкурс для учнів шкіл початкових

Лемківщина оком дітини

Категорія 1
кляси 0-4
Лемківщина оком дітини

Категорія 2
кляси 5-8
Одкаль зме?

Термін присилання прац 1.06.2022

Результати конкурсу 22.07.2022р.Ждіння

Дрібниці на сторони: www.lemkounion.pl/konkursy.html

ЛОФІК

Лемківська Громада Окремості
im. Józefa Kozłowskiego

Історія

Бібліограф Української революції (1917–1921)

*Україну, як попіл, забуття засипає
І не чути уголос їхніх звань та імен.
Ех, стрільці січовії, хто вас нині згадає,
Хто вустами торкнеться шовку ваших знамен.*

Степан Галябарда. Стрілецький романс

Український бібліограф і літературознавець, історик і публіцист, дипломат і політик — на кожній з цих посад Дмитро Дорошенко виявляв величезну відповідальність. На вершині своєї політичної кар'єри — на посту міністра закордонних справ в уряді гетьмана Павла Скоропадського — Дорошенко відкрив місії (посольства) у Болгарії і Польщі, Румунії і Фінляндії, Швейцарії та інших країнах, чим сприяв міжнародному визнанню України.

Походить Дмитро зі старовинного козацько-гетьманського роду на Чернігівщині, як і двоє українських гетьманів — Михайло та Петро Дорошенки. Майбутній історик приходить у цей світ 8 квітня (27 березня за старим стилем) 1882 року. Ось він згадає про рідні місця у листі до історика Олександра Оглоблина у 1942-му: «Дорошенків хутір — моє родинне гніздо, лежить хоч у Глухівському повіті, але на самій межі Новгород-Сіверського, так що частина поля й всі городи вже в Новгород-Сіверському повіті. Хоч я народився у Вільні, де служив мій батько, але дитячі роки я провів на хуторі й потім, учившись у гімназії у Вільні, я кожне літо приїздив на хутір і об'їздив тоді пасіки мого діда, а потім дядька, які всі стояли в Новгород-Сіверському повіті, так, що я буквально з'їздив усю сторону повіту й знаю кожне в тій стороні село».

Далі в цьому ж листі Дмитро Дорошенко наводить доволі промовисті деталі своєї біографії: «А самий „Новгородок“, чи просто „город“, як у нас звали, це був для нашої родини в усіх смислах осередок: у гімназії вчився мій дід, учень випуску 1820 року, мій батько і його шість братів, і перше місто, яке я свідомо побачив (бо з Вільна вивезено мене малим), був цей самий „город“, і його чудова панорама з-за Десни й досі стоїть у моїй уяві... А скільки спогадів наслухався я про Новгородок, про його гімназію, про вчителів і вихованців! Між іншим, К. Д. Ушинський (видатний український педагог — авт.) був нашим родичем і хрещеним батьком мого батька; я й досі ношу золотий годинник, подарований ним могому батько-

Фото з сайту richna.ua

ві, — одинока пам'ятка минулого, що я її вивіз на еміграцію!».

Вищу освіту майбутній історик здобуває в університетах Варшави, Петербурга та Києва. Цікаво, що в Петербурзі Дмитро очолює українську студентську громаду. Пізніше, за часів старої «Громади», він вже досить відомий, знає Володимира Антоновича, зокрема записує його спогади. Завдяки цьому журналісту, публіцисту та громадському діячеві у Петербурзі виходять перші українські видання: «Український вісник», «Рада». Також Дорошенко — видавець і головний редактор «Дніпрові хвилі» в Катеринославі (тепер це місто Дніпро). Долучається він і до українізації наших кафедр в російських університетах у 1906–1907 роках.

Дорошенко стрімко сходить на політичний Олімп: на початку цього шляху бачимо його в УРП (Українській революційній партії), згодом він стає членом ТУП (Товариства українських поступовців), є активним публіцистом. В уряді Центральної Ради, де Дорошенко обіймає переважно адміністративні посади, він уже як соціал-демократ наближається до Михайла Грушевського, Сергія Єфремова, Віктора Доманицького та РДП (Радикально-демократичної партії). Проте широка поглядів відкидає радикалізм, ще під час революції Дмитро приєднується до соціалістів-федералістів. Коли ж до влади приходить Скоропадський, Дорошенко стає гетьманцем. Вже на еміграції побачимо його хліборобом-державником (!).

Повертаємося до 1917 року: 22 квітня Тимчасовий уряд призначає Дорошенка крайовим комісаром Галичини і Буковини з повноваженнями генерал-губернатора. Чому? У політика налагоджені постійні контакти з кадетською партією — провідною в уряді. Доволі несподіваним кроком стає призначення свідомого українця на посаду, на якій традиційно перебувають великодержавники й чорносотенці. Проте Тимчасовий уряд починає шукати порозуміння з українцями, понад усе прагне, щоб Україна трималася фарватеру російської політики й поховала всі ідеї про самостійність.

Взагалі у цей час Дорошенко вже бачить себе прем'єр-міністром, проте такої посади не отримує. Він погоджується на пропозицію Тимчасового уряду, що багато важить для українців. Центральна Рада обома руками «за»: на решті можна припинити переслідування всього українського, що тривають у Галичині від 1915 року.

І справді: вже упродовж двох років граф Георгій Бобринський активно ліквідує архіви українських установ; знищено багато видань Наукового товариства ім. Тараса Шевченка, навіть ще не надрукованих, у рукописах... Проте Дмитрові Дорошенку таки вдається повернути до Галичини багато інтернованих та вивезених з неї осіб, відновити діяльність Української греко-католицької Церкви (УГКЦ), гімназій та інституцій.

Тепер — до Праги 1920-х років. Чехія підтримує Українську революцію, тому саме в її столиці за ініціативи Дмитра Дорошенка з'являється Музей української визвольної боротьби. Чого тут тільки немає: від художніх творів, в яких яскраво змальовано революційні події, до справжньої форми усіх українських збройних об'єднань тієї доби. А станом на початок II Світової війни це одна з найбільших українських інституцій, з якою тісно пов'язана діяльність вітчизняних істориків-науковців.

Не забуваймо — у Чехії 1920–1930-х років функціонують три потужні вищі школи нашої еміграції: Український вільний університет, Вищий педагогічний інститут ім. Михайла Драгоманова (обидва у Празі) та Українська господарська академія (УГА) в Подєбрадах. Відповідно, концентрація науковців досить висока, проте це не перешкоджає Дмитрові Дорошенку між двома світовими війнами лишатись найкращим фахівцем з питань Української ре-

волюції. Попри доволі консервативний погляд видатного історика на події тих років, його праці і дотепер вважаються класичними, а їх у нього близько тисячі (!): з історії України, церкви, культури.

Чільне місце цій в науковій спадщині посідає його двотомник «Мої спогади про недавнє минуле», в якому досить об'єктивно змальовано події 1917–1921 років. Важливо, що з другого тому спогадів походить міф про те, що 28 квітня 1918-го (103 роки тому!) Михайла Грушевського обрали президентом України. Сьогодні усі дослідники на підтвердження того, що він був на цій посаді, спираються лише на працю Дорошенка.

Підкреслимо, що більше в жодній зі своїх публікацій історик про це не згадає. В архівах таких даних також досі не знайшли. Але такий ланцюжок цілком логічний: спогади написані після смерті Симона Петлюри, то були нелегкі часи гоніння на українство, отож, аби підняти дух нації, засвідчити, що і ми вже мали свого президента, державник Дорошенко пропонує державотворчий міф.

Проте не забуваймо, що це буде радше почесне звання. Хто уважно читатиме видатний роман Ольги Кобилянської «Земля», дія якого відбувається на Буковині у другій половині XIX століття, той зверне увагу на те, як побережник (лісовий сторож) Онуфрій Лопата, що 12 років служив у цісарському війську, «бував у Відні, Італії і Яссах», називає професором викладача гімназії. Так само — і на Галичині та загалом на українських землях, що входять на той час до складу Австро-Угорщини. Це знак пошани з боку суспільства до вчителів, що, на жаль, як бачимо в тій же «Землі», не завжди її виправдовують.

Зі словом «президент» відбувається точнісінько те ж саме: учні й послідовники Грушевського із Львівського університету приносять це почесне звання до Києва. Формально у цьому вищому навчальному закладі професор Михайло Грушевський опікується 22-ма істориками. Проте у Галичині через його науку проходять сотні людей, а їхні постаті бачимо згодом у Наддніпрянській Україні — це вчителі та просвітяни, громадівці й мазепинці. Найголовніше — невтомний автор багатотомної «Історії України-Руси» сам виявився активним її творцем, адже саме завдяки йому українці вперше відчують себе українцями. ■

Валерій ПОМАЗ,
бібліограф Чернігівської обласної
бібліотеки для юнацтва

«Перемогли нацистів – переможемо і рашистів!»

Восьмий рік поспіль Україна на державному рівні послідовно впроваджує європейський підхід до пам'яті про Другу світову війну. Ми вшановуємо всіх борців із нацизмом та всіх жертв цього найкривавішого конфлікту в історії людства. Водночас для нас пам'ятні дні символізують не триумф переможців над переможеними, а є нагадуванням про страшну катастрофу, яка стала можливою в результаті приходу до влади і змови двох тоталітарних режимів — нацизму і комунізму. Також нагадаємо, що традиційним символом пам'яті в ці дні в Україні, як і в Європі, є червоний мак.

Цього року Україна відзначає 8–9 травня — День пам'яті та примирення і День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні — в умовах повномасштабної військової агресії росії, яка посягає на нашу незалежність і терито-

ріальну цілісність, на саме існування українців, намагається зруйнувати міжнародну систему безпеки і загрожує миру у всій Європі. Для українців протистояння російській агресії — це боротьба за свободу, цивілізованість, демократію та європейські цінності проти імперських амбіцій агресивного сусіда, який заради досягнення мети не гребує ані воєнними злочинами, ані злочинами проти людства. У 1939–1945 роках ворогом були нацисти, а сьогодні це рашисти — російська версія імперського націоналізму та фашизму. Тому традиційне гасло цих пам'ятних днів «Пам'ятаємо — перемагаємо!» цього року на державному рівні дещо видозмінено і звучить так: «Перемогли нацистів — переможемо і рашистів!».

З огляду на те, що росія системно перекидає та маніпулює моральним спадком учасників Другої світової

війни та перемоги над нацизмом, і ці дії набувають особливого розмаху до 9 травня, Український інститут національної пам'яті підготував та оприлюднив на сайті uinpr.gov.ua підбірку ключових висловів, важливих для розуміння і пам'ятання Другої світової війни.

Також Верховна Рада України ухвалила постанову про Заяву Верховної Ради України «З нагоди 77-ї річниці перемоги над нацизмом та про неприпустимість присвоєння російською федерацією перемоги над нацизмом». Інститут долучився до підготовки документа.

До пам'ятних дат УІНП продовжує відеопроєкт «Війна і міф», який розвінчує найпоширеніші радянські та російські міфи про Другу світову війну і День перемоги. У попередні роки в межах циклу вже вийшло 5 відео, які можна

переглянути на офіційному ютуб-каналі інституту — Ukrainian Institute of National Remembrance.

Цьогорічну інформаційну кампанію інститут розпочинає новим роликом, який спростовує міф, що західна допомога за програмою ленд-лізу була незначною, і Радянський Союз міг перемогти у війні з гітлерівською Німеччиною і без допомоги союзників. Насправді підтримка СРСР за програмою «ленд-лізу» стала одним із вирішальних факторів перемоги. Союз отримував її вже з осені 1941 року. Допомога союзників відіграла вирішальну роль у битві за Москву. А знамениті льотчики-аси Червоної армії, як от Олександр Покрышкин чи Амет-Хан Султан, літали на американських літаках. Сьогодні тема ленд-лізу знову актуальна для України, тільки тепер для відбиття російської агресії. ■

Український інститут
національної пам'яті

Фото автора статті

КУЛЬТУРА

У нас спільна мова порозуміння – музика

В кінці квітня у варшавському клубі Progresja відбувся спільний концерт гуртів Troye Zillia та DagaDana. Концерт був частиною їхнього польського туру, а особливістю саме варшавського концерту стала колаборація із співзасновницею гурту Бурдон – Оленою Єременко, яка грає на скрипці та нікельарфі.

В умовах військового стану гурт Troye Zillia змушений був знайти компромісний варіант презентації своєї музики, ударник Сергій Красуцький та клавішник Віталій Маранчук – стали члени гурту, не змогли виїхати з України, тому музичну підтримку для Анастасії Войтюк у Польщі склали четверо польських музикантів. Гурт DagaDana також виступав у Варшаві в зредукованому складі, оскільки Дага Грегорович не змогла взяти участь у події через проблеми зі здоров'ям. Зворушливою кульмінацією концерту стало публічне телефонне привітання із днем народження для Даги, до привітання долучилися відвідувачі клубу. Вона подякувала всім присутнім, оскільки кожен куплений квиток – це фінансовий внесок на підтримку України.

Після концерту ми поспілкувалися із музикантками про війну, музику, допомогу Україні та творчі задуми.

Артистки про своє коріння і походження

Анастасія: Я зі Львова. Але моя бабця з Конотопа, це Сумська область, це буквально відразу на кордоні з росією, а інша прабабця з-під Тарнова.

Олена: Я з Кропивницького, де зародився перший драматичний театр, в якому, до речі, працювали мій дідусь і бабуся. Я втішилася, коли Кіровоград перейменували, врешті, в Кропивницький, на честь людини, яка зробила наше місто відомим.

Дана: Я з Івано-Франківська.

Настя: А сьогодні ми грали спільний концерт під хештегом #freeUkraine, хто б міг подумати, що ми будемо виступати разом у Варшаві...

Про переживання війни, творчість, допомогу іншим та плани на майбутнє

Настя: Війна – це велика тектонічна зміна. Наче відбувся великий вибух і ми всі зависли у повітрі, як молекули. Ніхто не знає, що буде далі. Але разом із тим ми відчуваємо себе по-іншому, бачимо свої помилки, бачимо помилки Європи. Бачимо, куди рухатися. Бачимо чітку місію. Війна – це теж загострення особистих психологічних проблем. Ми собі уявляємо війну, як в школі – танки, чорно-білі картинки з хроніки, але це теж загострення травм, і люди намагаються приглушити їх щоденною активністю. Спочатку всі вхопилися робити все.

Ми стреси переживаємо тихо, а мистецтво дає тобі час зазирнути в глибину. Грати музику сьогодні дуже складно, оскільки ти не бачиш ефекту відразу, проте результат оприявнюється в довготерміновій перспективі. Я проводила майстер-класи з українцями з Кривого Рогу, Запоріжжя, Білої Церкви, ми співали гаївки і вони мені після завершення кажуть: «Які круті речі. Чому ми раніше цього не робили?» Це ж скільки майстер-класів потрібно провести, щоб люди зрозуміли. Тут роботи на сотні років.

Дана: Від початку повномасштабної війни, кожен з нас ринувся в різні сфери, щоб бути корисним Україні. Але вже 27 числа я усвідомила, що потрібно схематизувати свій ентузіазм. Ми розпочали передачу на радіо, протягом місяця розповідали про Україну в мирному контексті, провели аукціон і зібрали приблизно 750 тисяч злотих. Кожен повинен займатися тим, в чому він є професіоналом.

Олена: Я кинулася всім допомагати і дуже швидко зрозуміла, що не можу одночасно займатися всім. Врешті, я зосередилася на музиці і моральній та матеріальній допомозі тим людям, яким була в змозі допомогти – в мене поселилася подруга з дитиною. Мій добрий друг, скрипаль Матеуш Нівінський, запропонував робити нову програму, вона вже готова і називається Orkiestra Galicja. Це музика з теренів давньої Галичини. Беремо матеріали із записів скрипалів, які поїхали на початку 20 сторіччя до Америки та Канади.

Дана: Зараз потрібно робити все, що кожен може, немає великих і малих речей, маємо всі долучатися, але найважливіше – не страждати.

Настя: Я усвідомила, що кожен увійшов у війну з тим багажем, який йому вдалося назбирати в мирний час. І мій – це народні пісні. Це дуже сильний багаж. Чому «Ой у лузі червона калина» така популярна сьогодні? Тому що «переможемо», «засіємо жито» і «все буде Україна», ось чому. А ще зараз час на нові пісні...

Олена: Ці пісні народяться. Оскільки в людях зараз бродить, закипає і колись це вилетіть в творчість. Можливо це станеться не за місяць, не за два і не за рік, можливо ті діти, яким сьогодні по 15 років захочуть дати з себе щось,

і це буде їхня природна потреба. Але це точно станеться.

Дана: Гурт DagaDana весь час в процесі пошуку власної музичної мови. Ми з групою познайомилися на джазових майстер-класах, тому поєднання стилів в нашій музиці є натуральним. В нас немає фронтменів. Наша музика виникає в спілкуванні. Це такий великий казан, в який кожен додає прянощі на свій смак.

Ми відвідали з концертами двадцять сім країн, і в певний момент усвідомили, що ми цікаві в Китаї, в Аргентині чи на острові Чеджу, насамперед, як носії своєї культури – в нашому випадку – української та польської. Граючи із музикантами на вулицях в Куала-Лумпур, раптово розумієш, що у нас дуже багато спільного – це мова звуків і ритму, але водночас у кожного є щось своє – українське багатоголосся, польський мазурек, пентатонічний спів або монгольський горловий, але найголовніше – у вас є спільна мова порозуміння – музика.

Настя: Після чотирьох тижнів перерви я взяла до рук бандуру і раптом дуже чітко зрозуміла свою місію. Кожне слово Шевченка, вірш про кацапів, усе стало дуже зрозумілим. Ми, українці, переживали вже це безліч разів. Не даремно в 90-х був такий натиск на патріотизм. Я теж дуже чітко усвідомила – ніколи більше, жодних зв'язків з росією.

Дана: Коли оголилися фотографії з Бучі, я усвідомила, що масштаб трагедії і морального дна в росії є набагато більшим, ніж ми собі уявляли. Те, що нас підтримує світ, те, що розвивається рух на виключення російської культури, – це необхідні дії. Мене завжди дивувало це захоплення «містичною російською душею». Ці кав'ярні у Відні чи Німеччині з портретами сталіна, і європейці, які дивилися на все це з якоюсь інтригою і залюбуванням, для мене, як дитини репресованих, чий бабуся і дідусь проїхали місяць в товарняках, а моя мама перші п'ятнадцять років свого життя прожила в таборі, це «залюбування» було незрозумілим. Мені було боляче. А зараз все. Маски зняті. І відповідальність росіян за цей кошмар має бути масовою. ■

Мирослав ТРОФИМУК

Дивіться повний репортаж та відео-інтерв'ю на фейсбук-сторінці Zemla Studio.

Ой у лузі... у прокуратурі

Пісню «Ой у лузі червона калина» знають всі українці. Під час римо-католицьких свят її почули віряни однієї римо-католицької парафії у варшавському районі Беляни. Однак не всім вона сподобалася.

«Як Христос Воскрес, так і ми воскреснемо до вічного життя, але й у суто світському вимірі, як у цій «Червоній калині»: похиле дерево, що вже загинуло, раптом встає», – чуємо слова пароха святині в записі, який поширюють користувачі різних соцмереж. Саме цей священник під час римо-католицького Великодня у понеділок, 18 квітня, увімкнув колонку, з якої залунала пісня «Ой у лузі червона калина» у виконанні українських зірок, і закликав парафіян приєднатися. Раніше прислужники роздали вірянам текст пісні. Присутні спробували заспівати її в унісон з українськими співаками.

Нагадаємо, що «Червона калина» – це українська патріотична пісня, написана у 1914 році. Вона стала знову популярною завдяки вокалісту гурту «Бумбокс» Андрієві Хливнюку, який виконав її біля Михайлівського золотого собору у Києві у перші дні

повномасштабного російського вторгнення. Згодом ремікс до пісні зробив популярний ютубер The Kiffness. Цікаво, що виконання цього твору надихнуло легенд рок-музики – музикантів британського гурту «Pink Floyd» – повернутися до студії звукозапису вперше з 1994-го. Коли один із членів гурту Девід Гілмор почув «Червону калину» у виконанні Хливнюка, це справило на

нього таке враження, що він вирішив зібрати своїх колишніх друзів і записати власну версію пісні. До речі, невістка Гілмора – українка, тому агресія росії також має для відомого музиканта особистісний вимір. Під кінець березня «Pink Floyd» випустили версію пісні з використанням вокалу Андрія Хливнюка. Із того часу у соціальних мережах з'явилося багато варіантів твору у різних виконаннях. Він став відомим і серед поляків, були навіть переклади польською.

Для багатьох ідея римо-католицького священника Войцеха Дроздовича, багаторічного настоятеля парафії бл. Едварда Деткенса у варшавських Белянах, була чимось нестандартним. Але він уже давно відомий своєю харизмою, а також незвичайними методами проповіді. У 1980-х роках він порубав телевізор під час літургії для дітей. Як читаємо на сайті парафії, зробив він це через «юнацьке бунтарство» – на його думку, через телебачення люди не мали часу на спілкування одне з одним. Як пишуть польські медіа, на цьому перформанси священника не завершилися. Він спав у труні, зробив собі татування із написом «Memento mori» (Пам'ятай про

смерть – укр.), відвідав польський фестиваль «Przystanek Woodstock», де був учасником дебатів, відправляв богослужіння у пам'ять про Джимі Гендрікса тощо.

Перед тими, кому не сподобалася проповідь від 18 квітня, священник потім вибачився.

Тим часом у Домі культури у місті Замостя пісню виконала польська молодь місцевого театрального гуртка разом з однолітками з України, які віднедавна навчаються в тутешніх школах. Виступ був записаний та опублікований в інтернеті. Це не сподобалося Товариству вшанування пам'яті поляків, загиблих на Волині. «У нашій державі не можна пропагувати бандеризм, а Дім культури Замостя саме цим займається», – обурилися члени організації, яких цитує видання «Хроніка тижня». Опісля члени Товариства повідомили до прокуратури про можливе вчинення злочину. Звинувачення у «бандеризмі» пов'язані з тим, що пісню «Червона калина» часто співали члени Української повстанської армії. Наразі невідомо, як завершилася справа. ■

Павло ЛОЗА

Фото – скріншот з відео

СПОГАДИ

Запевняємо – ми Тебе ніколи не забудемо!

Прощальне слово сестрі Теці

У людини два життя: і друге починається тоді, коли ми розуміємо, що життя лише одне

(Том Хідлстон)

Глибоко зрозуміти життя здатен лиш той, хто живе так, немов він безсмертний. Також я чув такий вислів: «Я є вже у себе, ви ще в гостині, те, що мене зустріло, – вас це не омине». З цього слідує, що кожна людина смертна. Або кажуть: «Смерть становить початок безсмертя». Крім того, існує такий вислів: «Кожна людина є смертною, і за кожною смертною людиною живі безмежно переживають». На жаль, авторів усіх висловів достеменно не пам'ятаю.

Ці слова спали на думку, коли до мене дійшла сумна вістка, що 3 квітня 2022 року вранці в Перемишлі померла моя улюблена сестра Текля Горбачек, яку ми звали Теця. Вістка про її смерть була для мене болючим ударом – я й досі не можу ніяк змиритися з тим, що сестри вже немає серед живих. В її особі не тільки уся родина, але й численні друзі втратили родову, сповнену позитивних якостей людину, яка була уособленням найшляхетніших людських рис. Тому не дивно, що ця сумна вістка про смерть сестри болісно вразила багатьох наших спільних друзів. Немає в людській мові слів і відповідних висловів, за допомогою яких можна було б передати жаль і тугу за померлою. Покійна була надзвичайно доброю людиною, вірною поведінкою, яка повністю заслуговує на безсмертя.

Теця народилася 1 січня 1930 року в селі Вілька-Варбицька на Угнівщині (колись Рава-Руський повіт) у родині Івана і Христини Стехів. Вона була другою дочкою після брата Григорія, після неї народився я, а наймолодшою з нас була сестра Марія. У рідному селі Теця закінчила чотири класи школи, а згодом у сусідньому місті Угнів – початкову школу. Під час німецької окупації Теця здобула в Раві-Руській середню так звану «торгівельну» освіту. В часи Другої світової війни вивчилася на кравчиню в сусідньому селі Піддубці.

Смерть Теці сколихнула багато її знайомих, а в першу чергу мене – я болісно пережив втрату рідної сестри. Від наймолодших років ми в родині жили дружно. А після смерті нашої мами,

говорячи образно, Теця для мене стала прийомною мамою. Вона турбувалася про все і була завжди готова мені допомогти. З ранніх років пам'ятаю, як Теця любила квіти. Наш дім завжди був наповнений різними сортами кімнатних квітів. Також дуже полюбляла різдвяні та новорічні свята, під час яких разом з товаришками колядувала, майструвала цікаві іграшки на ялинку та святково декорувала вікна. Не менше сестра Теця любила весну і Великодні свята: випікала декоративні паски, а також брала активну участь у прицерковних молодіжних забавах. Крім того, сестрі подобалося вишивати. У її доробку були численні вишиті сорочки, пішви на подушки і скатертини.

Перераховуючи зацікавлення сестри, важко уявити собі, що її вже немає серед живих і що закрились її щирі та веселі очі, які завжди горіли радістю і готовністю стати в нагоді для інших. Згасла її усмішка, і смерть немов закрила завесою її від нашого земного життя.

Її життя нагадує «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського, де прекрасно описано побут серед своїх людей, традицій і звичаїв. Та, на жаль, в 1947 році всі ми пережили страхіття акції «Вісла», яка спотворила наше життя на Закерзонні. В результаті наша родина опинилася в селі Лельково Браневського повіту на Ольштинщині. Тут сестра стала працювати головною бухгалтеркою в гмінному кооперативі «Самопоміч Хлопська» в Лелькові і була єдиною годувальницею всієї родини.

Після 50-х років настало певне політичне полегшення для українців у Польщі, в результаті якого дехто почав повертатися з тюрми. У 1955 році вийшов з тюрми Іван Кліш, який походив з села Цетуля Ярославського повіту. Теця вийшла за нього заміж. Подружжя народило дві доні: Лідзю і Любю. В червні 1956 року відбулося наступне покращення у житті українців: було започатковане Українське суспільно-культурне товариство, в результаті чого в Лелькові почав діяти український хор, активними учасниками якого стало подружжя Клішів. З приємністю хочеться відзначити, що цей хор був великою благодаттю для депортованих українців, які не з власної волі опинилися на цьому чужому терені. Але невдовзі

сестра разом з родиною і батьками повернулася в рідний край на Угнівщину. На жаль, там вони не змогли обжитися і незабаром переїхали на постійне проживання до Перемишля.

На новому місці сестра стала працювати в торгівлі, згодом її родина купила дім, в якому всі жили у згоді і по наші дні. Зараз там живуть їхні нащадки. Після путінського нападу на Україну Теця зі своєю донею Лідзею прихистила дві українські родини, які емігрували до Польщі. Живучи в Перемишлі, сестра весь свій вільний час використовувала на громадську працю. Треба підкреслити, що з ранніх років вона була наділена прекрасним співочим голо-сом. Пісня була її нерозлучною подругою. Відтак Теця була активною учасницею усіх пісенних ансамблів, що діяли при УСКТ в Перемишлі, одночасно співала в місцевому церковному хорі. Була учасницею усіх українських фестивалів, організованих Товариством на теренах Польщі. Жодна культурно-освітня подія, жодне богослужіння не відбувалися без її участі.

На жаль, чоловік Теці, Іван Кліш, пройшовши через неймовірні тюремні тортури, став хворіти і невдовзі помер. Згодом Теця вийшла заміж за Левка Горбачека, який працював на залізниці. На роботі він потрапив у катастрофу, став інвалідом і згодом помер, тож Теця знову стала вдовою. З того часу і до смерті вона постійно жила з родиною старшої доньки. Головним чином займалася вихованням внуків, кравецтвом та співала у місцевих пісенних колективах. Її молодша донька Люба Турчик емігрувала до Канади і проживає зі своєю родиною в Едмонтоні провінції Альберта.

На увагу заслуговує і той факт, що Теця належала до поціновувачів тижневика «Наше слово» і від 1956 року й до майже останніх днів свого життя була постійною передплатницею і читачкою цього єдиного у Польщі унікального українського часопису. Окрім того, Теця любила читати Шевченківський Кобзар та безмежно цікавилася українським життям, особливо подіями останнього часу в Україні. «Путін – дикий злочинець, який повинен стати перед Міжнародним кримінальним судом за вчинені злочини і вбивства

невинних людей похилого віку і дітей», – сестра пророкувала катові долю Гітлера.

Зрештою, протягом свого життя Теця завжди відзначалася святою любов'ю до всього рідного. Роздумуючи над її висловами, мене огортає водночас гордість, біль, смуток і велика повага до вже покійної моєї сестри. Її патріотизм і доброту запам'ятають усі, хто знав її духовну мужність і любов до України. Теця була сильною духом і завжди готовою прийти на допомогу потребуючим. Однак не змогла пережити цей страшний великий стрес і 3 березня 2022 року померла в Перемишлі. Важко усвідомити, що Теці Горбачек вже немає серед живих, згасла її доброта і радість.

Літургійна відправа за покійною відбулася 5 квітня в Архикафедральному соборі Івана Хрестителя у Перемишлі, а 6 квітня у цьому ж соборі відбулася прощальна літургія, яку правили парох о. митрат Богдан Степан і о. Роман Коцуровський. Після відправ тіло покійної Теклі Горбачек перевезено на головне кладовище в Перемишлі по вул. Словацького і поховано в родинній гробниці, де спочивають її батьки і чоловік. На завершення похорону з прощальною промовою виступили о. митрат Богдан Степан та відома громадська українська діячка, вчителька Марія Туцька.

Коли кожен з нас над могилою глибоко замислиться – то відчув, як цвинтар і похоронені на ньому вчать нас мислити і поводитися в щоденному земному житті, а також розуміти чим, зрештою, є земне життя. Нас, живих, з померлими розділяє тонка завіса, над якою варто замислитися. Часто похорони змушують нас зрозуміти наскільки тут, серед могил, згасає радість і замирає щастя. За померлу сестру Тецю і за інших померлих слід просити Господа молитвою о прощенні усіх гріхів, від віків вчинених ними усіма, і щоб дарував їм Царство небесне. Вічна пам'ять померлій сестрі! ■

Ярослав СТЕХ

ОСВІТА

Особливості шкільного устрою в Україні

Українська система навчання дещо відмінна від польської. У 2017 році в Україні почали впроваджувати освітню реформу, останній етап якої повинен завершитися в 2027 році. Вона базується на прогресивній освіті, наближеній до системи в англо-американському світі.

Діти розпочинають тут обов'язкове навчання у шестирічному віці, а атестати зрілості отримують уже вісімнадцятирічними громадянами.

Загальна обов'язкова шкільна освіта має триступеневий характер: чотирілітня початкова в загальній школі I ступеня і п'ятилітня систематична – в загальній школі II ступеня.

Отже, обов'язкове навчання у цій країні триває дев'ять років. Випускники мають можливість обирати між двома напрямками: тим, що має проакадемічний характер, тобто загальноосвітній на рівні трирічної вищої освіти I ступеня (відповідник польського загальноосвітнього ліцею чи технікуму),

або професійним, тобто робітничим, ремісничим, мистецьким тощо.

Загальна освіта в Україні реалізовується на всіх трьох рівнях, як і загальноосвітня спеціалізована освіта, яка розширює знання з деяких предметів. Отже, в цій шкільній системі є вже від п'ятого класу:

– гімназії – як профільовані школи другого і третього рівня;

– ліцеї – як школи тільки третього рівня спеціалізованого профілю або фахової спеціалізації;

– колегії – також як школи тільки третього рівня, але такі, що спеціалізуються на філології, філософії, медицині або мають загальнокультурний профіль;

– інші школи, наприклад, трирічні професійні, до яких можна вступати після 9 класу. По закінченні навчання випускники отримують звання кваліфікованих працівників.

В інформаційному матеріалі на тему шкільництва в Україні, виданому у межах програми NAVA, є інформація, яка вказує на одну з істотних відмінностей:

в Україні середні професійні школи (технікуми, училища, коледжі) були включені до системи вищої освіти і тому видані ними дипломи молодшого бакалавра або молодшого спеціаліста там вважаються документами, що свідчать про закінчення вищої освіти. У зв'язку з цим вони не можуть розглядатися у Польщі як шкільні свідоцтва, отримані закордоном, про що мовиться в статті 93 закону про освіту.

Короткі студії в Україні тривають 3-4 роки на базі 9-річної школи або 2-3 роки на базі 11-річної повної середньої

школи і закінчуються отриманням диплома молодшого спеціаліста. Цей документ, згідно з новим українським законом про освіту, який увійшов у життя 1 березня 2018 року, замінили на диплом молодшого бакалавра, при цьому останній набір на навчання, що передбачає отримання диплома молодшого спеціаліста, був у 2019 році.

У Польщі середні спеціальні заклади не вважаються першою ланкою вищої освіти. Отже, український підхід до освіти ближчий до американського, аніж до польського.

Присутні в нашій країні учні основної і середньої (у їхньому розумінні – вищої I ступеня) ланки освіти мають також іншу шкалу оцінок, тобто від 1 до 12.

Автор тексту – проф. Богуслав СЛІВЕРСЬКИЙ, Лодзь
Переклад з польської – проф. Микола ЛЕСЮК, Івано-Франківськ

XX Загальнопольський рисунковий конкурс «Рідні землі дідусів моїми очима»

Праці просимо виконати у форматі А3.

Просимо не класти на малюнки пластиліну та гострих елементів, які можуть пошкодити дитячі роботи під час перевезення.

Братимуться до уваги тільки індивідуальні праці.

На звороті треба вказати: ► ім'я і прізвище дитини ► клас і школу, вік автора ► адресу і номер телефону

Професійне журі оцінюватиме роботи у категоріях виконавців:

1) діти дошкільного віку (до 6 років); 2) школярі 7-9 років (початкова школа); 3) школярі 10- 12 років; 4) школярі 13-15 років.

Найкращі праці будуть нагороджені та експоновані під час **XLVII Фестивалю українських дитячих ансамблів – Кошалін-2022**.

Робіт не повертаємо!

Праці просимо надсилати до 15 травня 2022

на адресу: Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie, ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin.

тел.: 94 /342-64-70, 884-994-009

zup_koszalin@wp.pl

Управа відділу ОУП у Кошаліні

ПРОГРАМА СВЯТКУВАНЬ празника Вознесення Христового 28-29 травня 2022 року в селі Улюч на Сянїччині

Ласкаво запрошуємо всіх, кому дорога пам'ять про рідне село Улюч, на урочисті Богослужіння празника Вознесення ГНІХ.

Субота 28 травня:

14⁰⁰ – молебень біля каплички в неіснуючому селі Грушівка,

15⁰⁰ – молебень і панахида на місці неіснуючої парафіяльної церкви св. Миколая в Улючі, а згодом зустріч біля ватри над Сяном.

Неділя 29 травня:

10⁰⁰ – Служба Божя в церкві Вознесення Христового на горі Дубник в Улючі.

Від оргкомітету: Ярослав Холявка, Данута Співак, Іреней Яворницький

54 Дитячий фестиваль української культури

21–22 травня 2022

Театр ім. Александра Севрука в Ельблонзі «Teatr im. Aleksandra Sewruka w Elblągu»,
вулиця Театральна 11

21 травня

10.00 Концерт 54-го Дитячого фестивалю української культури – презентація дитячих ансамблів

17.30 Концерт «АРТИСТИ – ДІТЯМ»

22 травня

10.30 Гала-концерт 54-го Дитячого фестивалю української культури

Загальнопольський конкурс малюнків

Запрошуємо дошкільнят та учнів початкової школи до участі в конкурсі малюнків, присвяченому українським письменникам Лесі Українці та Тарасові Шевченку під назвою:

«ЛЕСЯ УКРАЇНКА І ТАРАС ШЕВЧЕНКО – ПРИЯТЕЛІ ДІТЕЙ У ПОЛЬЩІ»

Професійне журі оцінюватиме праці у таких вікових категоріях:

- дошкільнята
- школярі початкової школи I-III класів
- школярі початкової школи IV-VI класів
- школярі початкової школи VII-VIII класів

Малюнки можна виконати в довільній художній техніці у форматі А-3. Братимуться до уваги тільки індивідуальні роботи, виконані самостійно учасниками конкурсу.

Малюнки передаємо у паперовій формі, на звороті треба вказати таку інформацію:

- ім'я і прізвище,
- клас і школу,
- адресу і номер телефону вчителів або батьків, які підготували дітей до конкурсу.

Серед поданих художніх творів журі визначить переможців конкурсу. Результати будуть оголошені на спеціальному сайті www.lesiabart.pl, а також у тижневику «Наше слово».

Найкращі роботи будуть нагороджені та опубліковані на сайті школи та в українській пресі.

Конкурсні роботи просимо надсилати до 15 липня 2022 р. у паперовій формі на адресу:

Szkoła Podstawowa nr 8 im. Łesi Ukrainki z Ukraińskim Językiem Nauczania w Bartoszycach,
ul. Leśna 1, 11-200 Bartoszyce

Додаткова інформація – за тел. 609 423 260; 605 303 206

та на сайті www.lesiabart.pl

Участь у конкурсі є одночасно згодою на обробку персональних даних учасників та публікацію малюнків переможців у пресі та вебсайті школи.

Від імені організаторів:

Початкової школи № 8 ім Лесі Українки з українською мовою навчання в Бартошицях,
товариства «Калина» та ОУП,

координаторки конкурсу:

Любомира Тхір

Данута Глушко

XLVII ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ДИТЯЧИХ АНСАМБЛІВ

КОШАЛІН-2022

відбудеться

11-12 червня 2022 року (субота, неділя)
в Балтійському драматичному театрі у Кошаліні
на Театральній площі 1 (Plac Teatralny 1)

Зголошення про участь ансамблів
просимо надсилати поштою до 15 травня ц.р.

на адресу:

Związek Ukraińców w Polsce
Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1
75-500 Koszalin

тел.: 94 /342-64-70, 884-994-009

zup_koszalin@wp.pl

У заяві слід вказати:

- назву ансамблю
- місцевість
- ім'я та прізвище керівника, а також його електронну адресу і телефон,
- тему, заголовок, час програми (субота – не довше 15 хв; неділя – 10 хв)
- кількість виконавців та опікунів (1 на 15 дітей)
- кількість мікрофонів тощо.

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko,
Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora
naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczerba
(Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-
Macyńska (Przemysł), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga
Michaluk, prenumerata, reklama – Łesia Korostełewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr
Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok),
Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów),
Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa),
Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan
Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: <http://ukraincy.org.pl>

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2300 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania,
skręcania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.
Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u,
w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie
www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl

lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00
lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym sta-
nowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Statki wyrażają точку zoru autorów i nie mogą być uosobławiane oficjalną pozycją
Ministra wewnętrznych spraw ta administracji.

